

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในบทนี้จะนำเสนอ ผลการ วิจัยตามวัตถุประสงค์ของ การวิจัย โดยแบ่งผลการวิจัยเป็น สี่ ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาศักยภาพเพื่อรองรับการการท่องเที่ยว

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรและคู่มือการฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยว

ตอนที่ 4 ผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น โดยพิจารณาคุณภาพจากการบริหารการท่องเที่ยว

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาศักยภาพเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาศักยภาพเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในตอนนี้นำมาประกอบด้วยการศึกษาบริบทของตำบลบ้านแซว บริบททางการท่องเที่ยว ทักษะทางการท่องเที่ยวของชุมชน และความต้องการพัฒนาและการฝึกอบรมของประชาชน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 บริบทของตำบลบ้านแซว

ในช่วงปี พ.ศ.2508 – 2523 ตำบลบ้านแซวเป็นพื้นที่เขตลุ่มพุ่มที่มีการเคลื่อนไหวกของ ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ทำให้การพัฒนาในตำบลบ้านแซว เป็นไปอย่างล่าช้า ในสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้ประกาศใช้นโยบาย 66/23 โดยใช้การเมืองนำทหาร เหตุการณ์ทางการเมืองในพื้นที่จึงสงบลง และตำบลบ้านแซวได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้นตามลำดับ

ราษฎรในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นชาวพื้นเมือง ซึ่ง สันนิษฐานว่าอพยพ มาจากจังหวัดลำปาง สมัยที่เจ้าบุญวาทย์ มาร์กษาเมืองเชียงใหม่เพื่อป้องกันพวกเงี้ยวที่กำลัง ก่อการร้ายอยู่ในขณะนั้น กองกำลังดังกล่าวได้ตั้งรกรากอยู่ที่เมืองเชียงแสนและมีผู้อพยพมาอยู่เพิ่มเติมในเวลาต่อมา รวมถึงชาวไทยจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วย

ที่ตั้ง ของตำบลห่างจากที่ว่าการอำเภอเชียงแสนไปทางทิศตะวันออกเฉียงออกของอำเภอ ระยะทาง 10 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 209 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 130,625 ไร่ มีแนวเขตเริ่มต้นจากแม่น้ำกบบรรจบแม่น้ำโขง โดย ทิศเหนือ ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและตำบลแม่เงิน ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลแม่เงิน และตำบลสถาน อำเภอเชียงของ ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลโชคชัย กิ่งอำเภอคอยหลวง มีแนวเขตติดกับสันคอยผาตัน และลำน้ำแอบหลวง และทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลหนองป่าก่อ กิ่งอำเภอคอยหลวง และตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน

ภูมิประเทศ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสลับกับที่ราบระหว่างหุบเขา ที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำกบและแม่น้ำโขง มีน้ำท่วมขังในฤดูฝน บ้านเรือนราษฎรส่วนใหญ่ตั้งอยู่บริเวณที่ราบริมฝั่งแม่น้ำ และบนภูเขาสูงด้านทิศใต้ของตำบลในพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติสกกฝิ่งขวา มีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 50,000 ไร่ แหล่งน้ำธรรมชาติสำคัญ ได้แก่ลำห้วยแม่แอบ ร่องขุน ลำน้ำบาง แม่น้ำกบ หนองน้ำแม่ น้ำห้วยกว๊าน และแม่น้ำโขง

สภาพเศรษฐกิจ ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ปลูกสัตว์ ค้าขาย และรับจ้าง ประกอบด้วยการทำนาข้าวตามที่ราบเชิงเขาที่ราบริมฝั่งแม่น้ำกบและแม่น้ำโขง การทำสวน ส้มเขียวหวาน ส้มโอ ลำไย และลิ้นจี่ การปลูกพืชผัก การทำไร่ข้าวโพด ยาสูบ และการค้าขาย ซึ่งส่วนใหญ่การขายของชำ การค้าขายพืชเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมในครัวเรือนมีน้อย รายได้เฉลี่ยของราษฎร ประมาณ 15,000 บาท / ปี ในตำบลมีโรงงานอุตสาหกรรม 3 แห่ง โรงสี 40 แห่ง การคมนาคมสภาพเส้นทางเป็นทางลาดยาง ยกเว้นในพื้นที่ระหว่าง หมู่ 4 กับหมู่ 5 และระหว่างหมู่ 5 กับหมู่ 9 ที่เส้นทางเป็นดินลูกรัง รพช. มีไฟฟ้าใช้ทุกหมู่บ้าน มีประปาใช้ 10 หมู่บ้านและมีสัญญาณโทรศัพท์

ประชากร จำนวนหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล 15 หมู่ บ้านมีประชากรทั้งสิ้น 11,442 คน แยกเป็นชาย 5,821 คน หญิง 5,621 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 50 คน / ต่อตารางกิโลเมตร การรวมกลุ่มของประชาชนในตำบลมีกลุ่มอาชีพ 16 กลุ่มและกลุ่มออมทรัพย์ 13 กลุ่ม จำนวนและลักษณะของประชากรมีรายละเอียดดังตารางที่ 3-2

ตารางที่ 3-2 จำนวนและลักษณะของประชากรของตำบลบ้านแซว

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	จำนวน ประชากร	ลักษณะของประชากร
1	บ้านแซว	283	778	ชาวพื้นเมือง
2	บ้านทุ่ง	264	730	ชาวพื้นเมือง
3	บ้านท่าขันทอง	198	642	ชาวพื้นเมือง/ไทยอีสาน
4	บ้านห้วยเตี๋ย	393	1,422	ชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า
5	บ้านป่าดิ่ง	889	2,052	ชาวพื้นเมือง
6	บ้านเกาะผาคำ	90	239	ชาวพื้นเมือง
7	บ้านสบกก	144	422	ชาวพื้นเมือง
8	บ้านสวนดอก	84	260	ชาวพื้นเมือง
9	บ้านห้วยกว๊าน	99	510	ชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า
10	บ้านสันทรายทองงาม	337	828	ชาวพื้นเมือง ชาวไทลื้อ
11	บ้านแม่แอบ	547	1,982	ชาวจีนฮ่อ
12	บ้านห้วยย่อยหล่อ	108	469	ชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า
13	บ้านห้วยน้ำเย็น	93	426	ชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า
14	บ้านแซวกลาง	152	469	ชาวพื้นเมือง
15	บ้านห้วยกว๊าน	55	183	ชาวพื้นเมือง
ยอดรวม		3,754	11,442	

(ที่มา อบต.บ้านแซว. 2550)

1.2 บริบททางการท่องเที่ยว

ตำบลบ้านแซวมีคำขวัญว่า “ดินแดนสามผู้กล้า บูชาพระสิงห์คำ วัฒนธรรมชนเผ่า แอ่วลาวล่องน้ำโขง ” ผลการศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์และการสำรวจพื้นที่ที่สามารถสรุปเอกลักษณ์และ จุดเด่นของตำบลบ้านแซวโดยสรุปได้ดังนี้

ด้านธรรมชาติ ธรรมชาติริมฝั่งโขง ป่าชุมชนสันทรายทองงามเป็นป่าสักที่ชุมชนดูแล 8 ไร่ มีน้ำตก 3 แห่งคือน้ำตกแม่แอบ น้ำตกขุนน้ำยาบและน้ำตกผาลาด

ด้านวัฒนธรรมประเพณี มีวัฒนธรรมประเพณีที่หลากหลาย ประชาชน ประกอบด้วยคนหลายเผ่าที่โดดเด่นได้แก่ประเพณีของชาวไทลื้อ วัฒนธรรมพื้นบ้านอีสานเช่น งานบุญข้าวจี เดือนกุมภาพันธ์ งานบุญบั้งไฟและงานสงกรานต์เดือนเมษายน งานบุญข้าวโพด หลังเก็บเกี่ยวข้าวโพด

ประมาณเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน งานบุญกฐินและลอยกระทงเดือนพฤศจิกายน นอกจากนี้ตำบลบ้านแซวยังมีประเพณีชนเผ่าต่างๆ 9 ชนเผ่า เช่นชาวพื้นเมือง เผ่าเย้า เผ่าเมี่ยน เผ่าอาข่า จีนฮ่อ อดีตกษัตริย์จีนคณะชาติ กองพล 93 และชาวไทลื้อ เป็นต้น

ด้านกิจกรรม มีจุดเด่นในเรื่องการล่องเรือลำน้ำโขง การแสดงพื้นบ้าน งานมหกรรม 9 ชนเผ่า โฮมสเตย์ เป็นแหล่งศึกษาดูงานอาชีพ เศรษฐกิจพอเพียง มีอนุสรณ์สถานและโบราณสถาน และโบราณวัตถุควรแก่การศึกษาค้นคว้าอีกเป็นจำนวนมาก

ด้านวิสาหกิจชุมชน เป็นแหล่งศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชนที่เด่นหลายประการ เช่นการเพาะเลี้ยงจิ้งหรีด การเลี้ยงหมูหลุม การเกษตรแบบผสมผสานและเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงดีเด่นของอำเภอ สิ้นค้า OTOP เช่นข้าวกล้องอินทรีย์ เป็นต้น

แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ วัดพระธาตุวังซาง วัดศรีหัวกว๊าน วัดบ้านแซว วัดพระธาตุสีมาลัย บรรพต โบราณสถานวัดสวนดอก อนุสรณ์สถานสามผู้กล้า น้ำตกผาลาด น้ำตกแม่แอบ อ่างเก็บน้ำห้วยกว๊าน หมู่บ้านชาวเขา หมู่บ้านจีนฮ่อ ป่าชุมชน หาดหินและหาดทรายกลางแม่น้ำโขง

ด้านทำเลที่ตั้งและโครงการ พัฒนาที่สำคัญ กล่าวคือตำบลบ้านแซว ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง ไม่ไกลจากตัวอำเภอเชียงแสน และเป็นเส้นทาง ผ่านไปยังอำเภอเชียงของ ปัจจุบันมีการสร้างท่าเรือแห่งที่ 2 ของอำเภอเชียงแสนเพื่อรองรับการขนส่งสินค้าจากจีน ที่บ้านสบกก บ้านแซวตั้งอยู่ฝั่งตรงกันข้ามกับเมืองสุวรรณโคมคำของสปป.ลาวและมีจุดผ่านแดนผ่อนปรนอยู่ในพื้นที่ของตำบลที่ด่านชั่วคราวไทย - ลาวที่บ้านสวนดอก

ประสบการณ์ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

อบต.บ้านแซวและชุมชนมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวดังนี้

ด้านการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนที่ผ่านมาชุมชนมีประสบการณ์ต้อนรับนักท่องเที่ยวทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การจัดการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ดำเนินการ โดยผู้บริหารอบต. เป็นผู้ประสานงานกลางระหว่างนักท่องเที่ยวกลุ่มศึกษาดูงานกับชุมชน ผู้นำชุมชนและผู้ใหญ่บ้านร่วมกิจกรรม การต้อนรับนักท่องเที่ยว ทุกครั้ง ผู้อาวุโสของชุมชนเป็นผู้ผูกข้อมือ ต้อนรับนักท่องเที่ยว ประชาชนที่มีส่วนร่วมต้อนรับนักท่องเที่ยวมาก คือ กลุ่มกลองยาวและกลุ่มเยาวชน การแสดงประมาณ 20 คน กลุ่มแม่บ้าน 10 คน กลุ่มโฮมสเตย์ 24 คน ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้แก่ หมอลำ หมอแคน เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงจิ้งหรีด ฯลฯ เป็นต้น เป็นที่สังเกตว่าวัดยังไม่มียุทธศาสตร์ในการท่องเที่ยวในตำบลบ้านแซว

สถานการณ์การท่องเที่ยวในรอบ ปีที่ผ่านมา ตำบลบ้านแซว มีจำนวนนักท่องเที่ยวประมาณ 8,000-10,000 คนต่อปี (เศรษฐกิจดี พรหมมา, 2550) ทั้งนี้ยังไม่รวมนักท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะที่เดินทางผ่านบ้านแซว โดยรถบัส ในเส้นทางเชียงของ- เชียงแสนวันละประมาณ 5 รถบัส แหล่งที่มาของนักท่องเที่ยว ที่แวะเที่ยว/ศึกษาดูงาน บ้านแซว ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มศึกษาดูงานจาก

หน่วยงานราชการที่มาจากจังหวัดในภาคเหนือและภาคใต้เป็นหลัก ช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวมากคือ เดือน พฤศจิกายน- พฤษภาคม จำนวนวันที่นักท่องเที่ยวพักและเที่ยวโดยเฉลี่ย 1 วัน กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวทำคือนั่งรถเที่ยว ชมการแสดง ล่องเรือ ศึกษากลุ่มอาชีพ นักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย ประมาณคนละ 900 บาท จ่ายเป็นค่าที่พักอาหาร 150-300 บาท ค่าเช่าของ 100-500 บาท ค่าการแสดง 50 บาท ค่าเดินทางทางเรือ 50 บาท การจัดสรรผลประโยชน์ ชุมชนได้รับ 100% โดยกระจายรายได้ ไปตามการมีส่วนร่วม เช่นค่าที่พัก 80-100บาท/คน(รวมอาหารเช้า 150 บาท) หักค่าน้ำค่าไฟในการ ใช้หอประชุมของหมู่บ้านในการเลี้ยงต้อนรับให้แก่ฝ่ายปกครอง 10 บาท/คนเพื่อนำไปจ่ายเป็นค่า เก็บขยะ 1-200 บาท/ 2-3 คน การขายของที่ระลึกชาวบ้านใช้เงินจากกองทุนของหมู่บ้านเพื่อไปทอ ผ้าแล้วนำมาฝากขาย ที่ร้านค้าของหมู่บ้าน โดยให้ร้านค้าคิดเพิ่มกำไรเอาเอง ค่ากลองยาวและการ แสดงคิดราคาครั้งละ 2,000 บาทต่อคณะ ส่วนคาร์ลือ ต้อกรับส่งนักท่องเที่ยวไปบ้านพักหรือเที่ยว ในหมู่บ้านเป็นหน้าที่ของเจ้าของบ้านนำมาเองคิดค่าขนส่งรวมกับค่าที่พัก

นายสมควร สุตะวงศ์ นายก อบต.บ้านแซว (2550)ให้สัมภาษณ์ว่าตำบลบ้านแซว ได้เคย จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มาแล้วเช่น เช่น ล่องเรือที่บ้านสบกก ชมทัศนียภาพในแม่น้ำ น้ำโจงและ ข้ามฝั่งไป สปป. ลาว ชมหาดก๊กโก๋ หาดทรายขาว ชมป่าธรรมชาติ ป่าชุมชน วัฒนธรรมไทยลื้อ ที่บ้านสันทรายทองงาม ชมกระรอก บ้านห้วยน้ำเย็นและชมการเลี้ยงจิ้งหรีดของบ้านท่าขันทอง โดย อบต. คิดค่าดูงาน กลุ่มละ 500 บาทเป็นรายได้ให้แก่กลุ่มวิสาหกิจ แต่ยังไม่มีการ จัดการด้าน การท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อนการวิจัยครั้งนี้

1.3 ทักษะทางการท่องเที่ยวของชุมชน

จากการศึกษาในพื้นที่สอบถามทักษะของชุมชนตำบลบ้านแซว ปรากฏทักษะในการ รองรับการท่องเที่ยวทุกทักษะ แต่ยังไม่ได้มีการปรับปรุงให้ได้มาตรฐาน ดังนี้

1. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ทักษะปรากฏในระดับอบต. ประมาณ 2-3 คน
2. การต้อนรับ/การสื่อสารกับนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นผู้นำ ผู้อาวุโส 3-4 คน
3. การจัดการที่พักแรม มีโฮมสเตย์ 24 หลัง ที่บ้านท่าขันทอง มีมาตรฐานระดับชุมชน
4. การทำอาหาร มีกลุ่มแม่บ้านและมีโรงครัวของหมู่บ้านที่ศาลาบ้านท่าขันทอง 10 คน
5. การแสดง ชาวบ้านและเยาวชนโดยการสนับสนุนของ อบต. มีขบวนกลองยาวและการ แสดงเซิ้งอีสาน จำนวนประมาณ 20 คน
6. การกำหนดราคา กำหนดร่วมกันกับชุมชนและตามความพร้อมของนักท่องเที่ยว โดย อบต. เป็นผู้ริเริ่ม
7. การกำหนดกติกาเพื่อการท่องเที่ยว มีการกำหนดราคาอย่างไม่เป็นทางการตามกำลังการ จ่ายของนักท่องเที่ยว

8. มีการรักษาแหล่งท่องเที่ยว เช่น ป่าชุมชน แม่น้ำ/แหล่งน้ำ วัด ประเพณี ในระดับหมู่บ้าน

ทักษะ/ทักษะที่ชุมชนต้องการพัฒนามี 3 ระดับคือ

ระดับกลยุทธ์ ได้แก่การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว การประสานงาน

ระดับองค์กร ได้แก่ข้อมูลการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ การสื่อสาร

ระดับปฏิบัติการ ได้แก่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ การพัฒนาความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวเดิม การพัฒนากิจกรรม การพัฒนาผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน

ระดับบุคคล ได้แก่ความรู้เรื่องธุรกิจท่องเที่ยว การสื่อสาร การต้อนรับและบริการ

เงื่อนไขปัจจัยในการพัฒนาการท่องเที่ยว ชุมชนต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยมีเหตุผลของการพัฒนาดังนี้

1. เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างร่มเย็นเป็นสุข
3. เพื่อส่งเสริมรายได้ช่วงเวลานอกฤดูกาลเกษตร

1.4 ความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวและการฝึกอบรมของประชาชน

ผลการศึกษาความต้องการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของอบต.บ้านแซว อ.เชียงแสน จ. เชียงราย พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ชายมีอายุระหว่าง 25-54 ปี เป็นเกษตรกร มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และเป็นประชาชนทั่วไป ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-3

ตารางที่ 3-3 แสดงลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว

ลักษณะของข้อมูล	รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	134	55.5
	หญิง	112	45.5
อายุ	ต่ำกว่า 25 ปี	30	12.2
	25-54 ปี	148	60.2
	55-60 ปี	58	23.6
	มากกว่า 60 ปี	10	4.1
อาชีพ	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	19	7.7
	ธุรกิจส่วนตัว	24	9.8
	เกษตรกร	185	75.2
	อื่นๆ	18	7.3
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	132	53.7
	มัธยมศึกษา	75	30.5
	อนุปริญญา/ปวส.	24	9.8
	ปริญญาตรีขึ้นไป	12	4.9
	อื่นๆ	4	1.2
สถานภาพ	ผู้บริหาร/ผู้นำของตำบล	33	13.4
	สมาชิกกลุ่ม	48	19.5
	ประชาชนทั่วไป	165	67.1
รวม		246	100.0

สำหรับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ต่อการพัฒนาตำบลบ้านแซวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว นั้นผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวของตำบลคือแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวทุกประเภท ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยที่ประชาชนในพื้นที่มีความพร้อมระดับปานกลาง และ ประชาชนเห็นว่ามีความเป็นไปได้ในการ การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว เชื่อมกับเมืองโบราณสุวรรณภูมิ

ตารางที่ 3-4 ความคิดเห็นของประชาชนในการการพัฒนาตำบลบ้านแซวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ลักษณะของข้อมูล	รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ในตำบล	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ	125	50.8
	แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม	99	40.2
	กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว	14	5.7
	ไม่มีอะไรน่าสนใจ	8	3.3
แหล่งท่องเที่ยวตำบล	ใครก็ได้ไม่จำกัด	165	67.1
เหมาะสมกลุ่มนักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวจีน	42	17.1
	นักท่องเที่ยวชาวไทย	27	11.0
	นักท่องเที่ยวชาวไทยและฝรั่ง	12	4.9
ความต้องการของ	ต้องการ	239	97.2
ประชาชนต่อการท่องเที่ยว	ไม่แน่ใจ	5	2.0
	ไม่ต้องการ	2	0.8
ความพร้อมของประชาชน	พร้อมปานกลาง	176	71.5
ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว	พร้อมมาก	55	22.4
	ยังไม่พร้อม	15	6.1
ความเป็นไปได้ในการ	เป็นไปได้	151	61.4
พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว	ไม่แน่ใจ	73	29.7
	เป็นไปได้	22	8.9
จากบ้านแซวไปเมือง	เป็นไปได้	22	8.9
โบราณสุพรรณโคมคำ			

ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลบ้านแซว กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าตำบลบ้านแซวควรต้องการพัฒนาทุกด้านในระดับมาก โดยเรื่องที่ต้องการพัฒนาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สามอันดับแรกคือ พัฒนาสินค้าของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว ปรับปรุงการให้บริการและการต้อนรับนักท่องเที่ยวและจัดอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 3-5

ตารางที่ 3-5 เรื่องที่ตำบลบ้านแซวควรได้รับการพัฒนา

รายการ	ระดับความต้องการ		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1. พัฒนาสินค้าของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว	4.40	.753	มากที่สุด
2. ปรับปรุงการให้บริการและการต้อนรับนักท่องเที่ยว	4.38	.729	มาก
3. จัดอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น	4.36	.757	มาก
4. พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว/จัดทำแพ็คเกจทัวร์	4.35	.733	มาก
5. สร้างความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวให้ประชาชน	4.35	.735	มาก
6. จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว	4.31	.741	มาก
7. พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว	4.30	.710	มาก
8. จัดระบบการขนส่งนักท่องเที่ยว	4.30	.729	มาก
9. พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว	4.24	.810	มาก
10. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยง	4.24	.840	มาก
11. จัดทำฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยว	4.18	.795	มาก
12. กำหนดเกณฑ์มาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยว	4.14	.855	มาก
13. ศึกษาดูงานนักท่องเที่ยว	4.10	.763	มาก
14. ทำข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว	4.07	.779	มาก
15. ตั้งคณะกรรมการการท่องเที่ยวจากภาคีที่เกี่ยวข้อง	3.98	.899	มาก
รวม	4.24	.749	มาก

ด้านความต้องการ การฝึกอบรมพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการฝึกอบรม 4 อันดับแรกคือ การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว การต้อนรับนักท่องเที่ยว การจัดงาน ประเพณีและการ แสดงและ การพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าของที่ระลึก ตามลำดับ ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 3-6

ตารางที่ 3-6 ความต้องการฝึกอบรมของประชาชนตำบลบ้านแซว

ลักษณะของข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
1. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว	118	15.8
2. การจัดงานประเพณีและการแสดง	116	15.6
3. การต้อนรับนักท่องเที่ยว	114	15.3
4. การพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าของที่ระลึก	91	12.2
5. การจัดทำแผนที่และคู่มือท่องเที่ยว	90	12.1
6. การจัดการบ้านพักและอาหาร	85	11.4
7. อบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น	42	5.6
8. ความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวและการบริการ	38	5.1
9. การจัดกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว	30	4.0
10. การบริการพาหนะรถ/ขับเรือ	17	2.3
11. อื่นๆ	4	0.5
รวม	745	100.0

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรและคู่มือการฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

ในตอนนี้จะนำเสนอผลการพัฒนาหลักสูตรและคู่มือการฝึกอบรม โดยแบ่งหัวข้อการรายงานในเรื่อง แผนการพัฒนาบุคลากร กระบวนการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม และหลักสูตรฝึกอบรมแต่ละหลักสูตร ดังนี้

2.1 แผนพัฒนาบุคลากร

จากผลการสำรวจความต้องการในการฝึกอบรมในตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้นำผลการสำรวจไปสอบถามความเห็นของผู้นำชุมชน และคณะวิจัย เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลแล้วพบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าของที่ระลึกนั้นกรมพัฒนาชุมชนกำลังได้เข้าไปส่งเสริมกลุ่มแม่บ้านอยู่แล้วในช่วงของโครงการวิจัย ส่วน การจัดทำแผนที่และคู่มือท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ วิจัยย่อยที่ 1 การสร้างเส้นทางท่องเที่ยว การพัฒนาบ้านพักและอาหารเป็นโครงการวิจัย ย่อยที่ 2 การจัดการโฮมสเตย์ ดังนั้น คณะวิจัย และผู้นำชุมชน จึงเลือก จัดทำหลักสูตรฝึกอบรม 4 หลักสูตรตามความต้องการของชุมชน คือ

1. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลบ้านแซว
2. การต้อนรับนักท่องเที่ยว
3. การจัดงานประเพณีและการแสดง

4. การอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

แผนการพัฒนามัคคุเทศก์ กำหนดตามระยะเวลาความพร้อมของประชาชนและความสอดคล้องระหว่างโครงการวิจัยย่อย ดังนี้

ตารางที่ 3-7 แผนพัฒนามัคคุเทศก์ ตำบลบ้านแซว

ลำดับที่	หลักสูตร	ช่วงเวลา/กำหนด	ผู้เข้าอบรม
1	การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว	มกราคม 2552 ทฤษฎี 2 วัน ปฏิบัติการ 1 วัน	ผู้นำชุมชนจำนวน 40 คน
2	การต้อนรับนักท่องเที่ยว	กุมภาพันธ์ 2552 ทฤษฎีและปฏิบัติ 1 วัน	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวจากชุมชนๆละ 2-4 คน โดยชุมชนเป็นผู้ส่งตัวแทนเข้าอบรม
3	การจัดงานประเพณีและการแสดง	กุมภาพันธ์ 2552 ทฤษฎีและปฏิบัติ 4-6 วัน	ผู้ควบคุมการแสดงของหมู่บ้านและโรงเรียนในท้องถิ่น ครู นักเรียนและชาวบ้านที่โครงการมีส่วนร่วมในกิจกรรม จำนวน 40-50 คน
4	การอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น	พฤษภาคม 2552 ทฤษฎี 2 วัน ปฏิบัติ 1 วัน	ผู้แทนของชุมชนจำนวน 5 หมู่บ้านๆละ 3-4 คน

2.2 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเพื่อฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยวผู้วิจัยเลือกใช้วิธีพัฒนาหลักสูตรแบบ Content Approach ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Vocational Training for Tourism โดยคำนึงถึงข้อจำกัดต่างๆ เช่น คุณสมบัติของผู้เข้าอบรม งบประมาณ นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลบ้านแซว และทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในตำบล

2.1 ศึกษาความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในแต่ละหลักสูตร วิเคราะห์จากแบบสอบถาม

2.2 ทีมงานวิจัยและผู้นำชุมชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดทักษะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรกำหนดวัตถุประสงค์และศักยภาพที่ต้องการ

2.3 ผู้นำชุมชนร่วมกับนักวิจัยกำหนดเนื้อหาของกรอบ โดยเน้นการแก้จุดอ่อนของศักยภาพที่พบและสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาทางการท่องเที่ยว

2.4 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อคัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้อบรม

2.5 ตรวจสอบโครงสร้างของเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3 ท่านคือ

1) คุณจิรารัตน์ มิ่งาม ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือเขต 2

2) คุณศิริ สุขทรงศิลป์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือเขต 2

3) อาจารย์ฉัตรแก้ว สิมารักษ์ อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2.6 ทำการคัดเลือกวิทยากร โดยเน้นความเชี่ยวชาญและให้ผู้รู้ในชุมชนร่วมเป็นวิทยากร

หลักสูตรฝึกอบรมทั้งทั้ง 4 หลักสูตรมีความต้องการ วัตถุประสงค์ ที่มาของเนื้อหา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังรายละเอียดในตารางที่ 3-8 ถึงตารางที่ 3-11

ตารางที่ 3-8 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมหลักสูตรการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

ความต้องการ	วัตถุประสงค์	ที่มาของเนื้อหา หลักสูตร	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
1. การรับรู้ถึงประโยชน์ของการท่องเที่ยว	1. เปิดวิสัยทัศน์ทางการท่องเที่ยวให้ผู้นำ	1. หลักสูตรอบรมโครงการการลงทุนเพื่อสังคม (SIP)	ททท. ภาคเหนือเขต 2 สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด
2. ความรู้และความสำคัญของการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว	2. ให้ความรู้ในเรื่องการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว	2. รายงานการวิจัยเรื่องศักยภาพและความต้องการในการวางแผน	เชียงราย อบต.บ้านแซว สกว.
3. ทักษะเบื้องต้นในการวางแผน	3. เป็นเวทีให้ชุมชนร่วมมือจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบล	และจัดการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย

ตารางที่ 3-9 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมหลักสูตรการต้อนรับนักท่องเที่ยว

ความต้องการ	วัตถุประสงค์	ที่มาของเนื้อหา หลักสูตร	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
1. การรับรู้ถึงประโยชน์ของการท่องเที่ยว	1. เพื่อสร้างความเข้าใจในความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มี	1. หลักสูตร SawasdeeHost	ททท. ภาคเหนือเขต 2 สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด
2. ความรอบรู้ในทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่น	2. เพื่อพัฒนาความรู้และศักยภาพด้านการต้อนรับและการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว	2. หลักสูตรโครงการอบรมเพื่อสังคม (SIP) และหลักสูตร “เจ้าบ้านดี..มีหัวใจไทย”	เชียงราย อบต.บ้านแซว มหาวิทยาลัยราชภัฏ
3. ทักษะเบื้องต้นในการติดต่อสื่อสารและต้อนรับนักท่องเที่ยว	3. ทักษะเบื้องต้นในการติดต่อสื่อสารและศักยภาพด้านการต้อนรับและการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว	3. หลักสูตรพัฒนาทักษะความรู้ด้านการต้อนรับและบริการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย	เชียงราย
		4. ผลการสำรวจปัญหาการบริการนักท่องเที่ยวที่ชุมชนประสบ	

ตารางที่ 3-10 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมหลักสูตรการจัดงานประเพณีและการแสดง

ความต้องการ	วัตถุประสงค์	ที่มาของเนื้อหา หลักสูตร	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
1. ความรู้และทักษะพื้นฐานในการแสดงทางวัฒนธรรมชนเผ่า	1. เพื่อให้ให้ความรู้พื้นฐานด้านการแสดง	1. ความรู้พื้นฐานและประสบการณ์ด้านการแสดงของชุมชน	วิทยากร ร่วมกับผู้ฝึกสอนในชุมชน ผู้นำชุมชน
2. ทักษะเบื้องต้นในการบริหารจัดการ	2. เพื่อสร้างความพร้อมและพัฒนาศักยภาพด้านการแสดงเพื่อรองรับการท่องเที่ยว	2. วัฒนธรรมของชนเผ่า	ความพร้อมและความต้องการของชุมชน
3. ความมั่นใจในการนำเสนอการแสดงเพื่อนักท่องเที่ยว	3. ปัญญาของชุมชน	3. ปัญหาของชุมชน	

ตารางที่ 3-11 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมหลักสูตรอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

ความต้องการ	วัตถุประสงค์	ที่มาของเนื้อหา หลักสูตร	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
1. การรับรู้ถึง ประโยชน์ของการ ท่องเที่ยว	1. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และศักยภาพในการ ต้อนรับและการนำ เที่ยวระดับท้องถิ่น	1. หลักสูตรการอบรม มัคคุเทศก์ท้องถิ่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย
2. ความรู้เกี่ยวกับ เทคนิคการนำเที่ยว และจรรยาบรรณของ มัคคุเทศก์	2. เพื่อเปิดโอกาสให้ ประชาชนเข้ามามีส่วน ร่วมในการท่องเที่ยว ของตำบลบ้านแซว	2. ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว จากการสำรวจ	วิทยากรในท้องถิ่น และวิทยากรจาก หน่วยงานอื่นๆที่ เกี่ยวข้อง
3. ทักษะเบื้องต้นใน การนำเที่ยว		3. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	

2.3 หลักเกณฑ์ในการจัดอบรม

3.1 การคัดเลือกวิทยากรผู้ให้การอบรมคือผู้มีตำแหน่ง/ความรู้โดยตรงในเรื่องนั้นๆจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง /สถาบันการศึกษาและผู้รู้ในท้องถิ่น

3.2 การคัดเลือกผู้เข้าอบรมเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างคณะวิจัยกับท้องถิ่น โดยคณะวิจัยกำหนดหลักเกณฑ์กว้างๆ และท้องถิ่นเป็นผู้คัดเลือกบุคคลเข้าอบรม

3.3 สถานที่ จัดที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายและห้องประชุมของ อบต.บ้านแซว

3.4 วันเวลา คณะผู้วิจัยร่วมกับ อบต. เป็นผู้กำหนด เนื่องจากคณะผู้วิจัยไม่ทราบเวลาที่แท้จริงของประชาชนในท้องถิ่น

3.5 คู่มือการฝึกอบรม จัดทำโดยคณะวิจัย โดยวิทยากรเป็นผู้เรียบเรียงและคัดเลือกความเหมาะสมของเนื้อหา

2.4 หลักสูตรการอบรมการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของ อบต. บ้านแซว

หลักการและเหตุผล

จังหวัดเชียงรายเป็นเมืองชายแดนเหนือสุดในสยาม มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศพม่าและ สปป.ลาวและมีเส้นทางเชื่อมโยงไปถึงมณฑลยูนนานในตอนใต้ของประเทศสาธารณรัฐประชาชน จีน นอกจากการเป็นเมืองชายแดนและมีอากาศดีแล้วเชียงรายยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเช่น ดอยตุง วัดร่องขุ่น โดยเฉพาะชื่อเสียงของสามเหลี่ยมทองคำ ได้ดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่อำเภอ เชียงแสนอย่างมากมาย เมื่อประกอบกับการขยายเส้นทางเชื่อมโยงกับประเทศจีนตอนใต้ผ่าน อำเภอเชียงแสนทางน้ำและผ่านอำเภอเชียงของทางถนนแล้ว จึงมีความเป็นไปได้ที่จำนวน นักท่องเที่ยวในเส้นทางเชียงของ- เชียงแสนซึ่งผ่านพื้นที่ของ อบต. บ้านแซว จะเพิ่มขึ้นในอนาคต ประกอบกับพื้นที่ อบต. บ้านแซวเป็นพื้นที่ๆ มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวและผู้นำชุมชนต่างก็เห็น พ้องกันว่าพัฒนาการท่องเที่ยวจะส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชนในพื้นที่ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของ ชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถจัดการด้านการท่องเที่ยวและรับมือกับความ เปลี่ยนแปลงและปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 3-12 โครงสร้างของหลักสูตรการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

วันที่ /เวลา	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	ทักษะที่ต้องการ
วันที่ 1 6.00	ผู้เข้าอบรมเดินทางจากอำเภอเชียงแสนไปมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย		
9.00-10.30	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ระบบของการท่องเที่ยว สถานการณ์ทางการท่องเที่ยว ผลกระทบของการท่องเที่ยว (ผอ.การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือเขต 2)	1. เพื่อกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการอบรม เห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนท้องถิ่น 2. เพื่อให้ความรู้สถานการณ์ทางการท่องเที่ยวของจังหวัด 3. เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และค้นหาความร่วมมือกันถึงผลกระทบของการท่องเที่ยว	ผู้เข้าอบรมมีความรู้ ความเข้าใจใน สถานการณ์ท่องเที่ยว และปัจจัยแวดล้อมที่ เกี่ยวกับการท่องเที่ยว
10.30-10.45	พัก น้ำชา-กาแฟ-อาหารว่าง		

ตารางที่ 3-12 (ต่อ)

วันที่	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	ทักษะที่ต้องการ
10.45-12.00	ยุทธศาสตร์พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย (ผอ. สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย)	1. เพื่อให้ความรู้เรื่องยุทธศาสตร์และการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด 2. เพื่อนำเสนอกรณีตัวอย่างของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของเครือข่ายการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย	1. ผู้เข้าอบรมทราบยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวระดับประเทศและระดับจังหวัด 2. ผู้เข้าอบรมสามารถเชื่อมโยงแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลกับแผนฯ ระดับอื่นๆ ได้
12.00-13.00	พัก อาหารกลางวัน		
13.00-14.30	แนวคิดการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม (ผศ.นฤมล เรืองรังษี ผอ.สำนักศิลปะและวัฒนธรรม)	1. เพื่อให้ความรู้เรื่องการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม 2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น	ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความเข้าใจในเรื่องการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมอย่างถูกต้องตระหนักถึงผลเสียและผลกระทบของพัฒนาที่ไม่ถูกต้อง
14.00-14.30	พัก น้ำชา-กาแฟ-อาหารว่าง		
14.30-17.00	ศึกษาดูงานไร่แม่ฟ้าหลวง (อาจารย์นคร พงษ์น้อย และคณะ)	1. เพื่อเปิดวิสัยทัศน์ให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เห็นตัวอย่างการจัดการอุทยานวัฒนธรรมที่ดี 2. เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างวิทยากรและผู้เข้ารับการอบรมจากตัวอย่างจริง	1. ผู้เข้ารับการอบรมสามารถมองเห็นโอกาสที่จะพัฒนาเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นจุดขายของการท่องเที่ยว

ตารางที่ 3-12 (ต่อ)

วันที่	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	ทักษะที่ต้องการ
วันที่ 2 9.00-10.00	การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบ ยั่งยืน แนวคิดและทฤษฎีการวางแผน พัฒนาการท่องเที่ยว (ผศ.ดร.ชุกกลีน อุณวิจิตร)	1. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ แนวคิดการพัฒนาการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2. เพื่อให้เกิดความตระหนักถึง ความสำคัญของการวางแผน พัฒนาแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ การขับเคลื่อนกิจกรรมการ ท่องเที่ยวของท้องถิ่นไปใน ทิศทางเดียวกัน	ผู้เข้ารับการอบรมเกิด ความรู้ความเข้าใจ ระบบการวางแผน พัฒนาการท่องเที่ยว สามารถกำหนดแนว ทางการดำเนินงาน ร่วมกันเบื้องต้น เพื่อให้กิจกรรม ท่องเที่ยวเกิดการ ขับเคลื่อน
10.00-11.00-	แนวคิดการบริหารจัดการ ทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว (นายบันเทิง เครือวงศ์ ประธาน เครือข่ายการท่องเที่ยวเชียงราย)	1. เพื่อให้ทราบสถานการณ์การ บริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชน ของเครือข่ายการ ท่องเที่ยวเชียงราย	สามารถนำความรู้ที่ ได้รับมาปรับใช้ในการ บริหารจัดการ ท่องเที่ยว
10.30-10.45	พัก น้ำชา-กาแฟ-อาหารว่าง		
10.30-12.00	ขั้นตอนการวางแผนพัฒนาการ ท่องเที่ยวของท้องถิ่น แบ่งกลุ่ม ปฏิบัติการ	1. เพื่อทำความเข้าใจใน กระบวนการทำงาน โดยมี เป้าหมายอย่างเดียวกัน 2. เพื่อระดมสมองและสร้างการมี ส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่น	1. ผู้นำมีหลักเกณฑ์ใน การทำงานและยอมรับ ฟังความเห็นของผู้อื่น 2. ผู้นำสามารถกำหนด เป้าหมายในการ พัฒนาการท่องเที่ยวใน พื้นที่ๆตนเองได้
12.00-13.00	พักกลางวัน		
13.00-14.30	ปฏิบัติการการวางแผน พัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่น	3. เพื่อฝึกทักษะในการจัดทำ แผนพัฒนา	3. ที่ประชุมสามารถ กำหนดเค้าโครงของ แผนพัฒนาการ ท่องเที่ยวของตำบลได้
14.30-14.45	พัก น้ำชา-กาแฟ-อาหารว่าง		

วันที่	หัวเรื่อง	วัตถุประสงค์	ทักษะที่ต้องการ
14.45-16.00	การนำเสนอร่างแผนพัฒนาการ ท่องเที่ยวของท้องถิ่น (นายสมควร สุตะวงษ์ นายก อบต.บ้านแซว นายบุญธรรม จัน ทาพูน กำนันตำบลบ้านแซว นายเศรษฐศักดิ์ พรหมมาปลัด อบต.บ้านแซว และประธานสภา อบต.บ้านแซวผู้วิพากษ์)	1. เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และครบถ้วนของข้อมูล 2. เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่น รับทราบและเกิดการยอมรับ แผนพัฒนาในเบื้องต้น 3. เพื่อคัดเลือกคณะกรรมการ จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ของตำบลบ้านแซว	1. ผู้เข้าอบรมสามารถ วิเคราะห์ถึงความ สมคูลในแผนพัฒนาที่ จัดทำเพื่อให้ แผนพัฒนาเป็นแผนที่ สอดคล้องกับการ พัฒนาอย่างยั่งยืน
16.00-16.30	ประเมินผลและมอบวุฒิบัตรการ อบรม	เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในการ มีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวของ ตำบลและใช้รายงานวิจัย	
วันที่ 3 9.00-16.00	ปฏิบัติการจัดทำแผนพัฒนาการ ท่องเที่ยว	1. เพื่อตรวจสอบข้อมูลและ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการ ประชุมปฏิบัติการ 2. เพื่อจัดทำเอกสารแผนพัฒนา การท่องเที่ยวฉบับร่างที่พร้อม ขอความเห็นชอบจากสภา อบต.	คณะทำงานเข้าใจใน บทบาทหน้าที่ สามารถจัดทำและ ผลักดันแผนพัฒนาที่ จัดทำไปสู่แผนพัฒนา ระดับตำบลต่อไป
วันที่ 4	ปฏิบัติการปรับปรุงแผนพัฒนาการท่องเที่ยวครั้งที่ 1		
วันที่ 5	ปฏิบัติการปรับปรุงแผนพัฒนาการท่องเที่ยวครั้งที่ 2		

2.5 หลักสูตรการต้อนรับนักท่องเที่ยว

หลักการและเหตุผล

จังหวัดเชียงรายเป็นเมืองชายแดนเหนือสุดในสยาม มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศพม่าและ สปป.ลาวและมีเส้นทางเชื่อมโยงไปถึงมณฑลยูนนานในตอนใต้ของประเทศสาธารณรัฐประชาชน จีน นอกจากการเป็นเมืองชายแดนและมีอากาศดีแล้วเชียงรายยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเช่น ดอยตุง วัดร่องขุ่น โดยเฉพาะชื่อเสียงของสามเหลี่ยมทองคำ ได้ดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่อำเภอ เชียงแสนอย่างมากมาย เมื่อประกอบกับการขยายเส้นทางเชื่อมโยงกับประเทศจีนตอนใต้ผ่าน อำเภอเชียงแสนทางน้ำและผ่านอำเภอเชียงของทางถนนแล้ว จึงมีความเป็นไปได้ที่จำนวน นักท่องเที่ยวในเส้นทางเชียงของ- เชียงแสนซึ่งผ่านพื้นที่ ของ อบต.บ้านแซว จะเพิ่มขึ้นในอนาคต ประกอบกับพื้นที่ อบต. บ้านแซวเป็นพื้นที่ๆ มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวและผู้นำชุมชนต่างก็เห็น พ้องกันว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวจะส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชนในพื้นที่ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมให้แก่ประชาชน ในท้องถิ่นให้ตระหนักถึงความสำคัญและผลกระทบของการท่องเที่ยวตลอดจนพัฒนาทักษะที่ จำเป็นในการติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยวและให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 3-13 โครงสร้างของหลักสูตรการต้อนรับนักท่องเที่ยว

เวลา	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	ทักษะที่ต้องการ
8.30-9.00	ลงทะเบียนรับเอกสาร		
9.00-9.30	นำเข้าสู่โครงการ	1. เพื่อแนะนำโครงการ 2. เพื่อละลายพฤติกรรมของผู้เข้าอบรมโดยใช้เพลงและเกม	ผู้เข้ารับการอบรมรู้สึกผ่อนคลาย ได้รู้จักพื้นที่และพร้อมที่จะร่วมกิจกรรมการเรียนรู้
9.30-10.30	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยว (ผศ.ดร.ชุกกิ้น อุณวิจิตร)	1. เพื่อให้มองเห็น โอกาสและรูปแบบการท่องเที่ยวของท้องถิ่นจากการขยายตัวของเส้นทาง R3E 2. เพื่อให้ได้ข้อมูล แนวคิดพื้นฐาน และผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนในปัจจุบัน	1. ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจ เห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น

ตารางที่ 3-13 (ต่อ)

เวลา	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	ทักษะที่ต้องการ
10.30-10.45	พัก น้ำชา – กาแฟ- อาหารว่าง		
10.45-12.00	เทคนิคการสื่อสารกับ นักท่องเที่ยว (ผศ.ธาดา จันทร์เรือง)	1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ เบื้องต้นของการสื่อสารและ วิธีสื่อสารกับนักท่องเที่ยว 2. เพื่อให้เกิดความตระหนักถึง ความสำคัญของการสื่อสาร ต่อการดำเนินงานท่องเที่ยว	ผู้เข้ารับการอบรมมี ความเข้าใจเรื่องการ สื่อสารและสามารถ นำไปใช้สื่อสารกับ นักท่องเที่ยวได้
12.00-13.00	พักรับประทานอาหารกลางวัน		
13.00-14.30	ความรู้ในท้องถิ่นตน นายเศรษฐศักดิ์ พรหมมา	1. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมทราบ สถานการณ์ มีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับศักยภาพความ พร้อมในการพัฒนาการ ท่องเที่ยวของตำบลบ้านแซว 2. เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นร่วมกัน	ผู้เข้ารับการอบรมมี ความรู้รอบตัวสามารถ นำไปถ่ายทอดให้แก่ นักท่องเที่ยวและเพื่อน บ้านได้
14.30-14.45	พัก น้ำชา – กาแฟ- อาหารว่าง		
14.45-16.00	การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี (อาจารย์ฤดีกร เดชาชัย และคณะ)	1. เพื่อสาธิตเทคนิควิธีการ ต้อนรับนักท่องเที่ยวของ ชุมชนที่ประสบความสำเร็จ 2. เพื่อสร้างความตระหนักถึง ความสำคัญของการเป็นเจ้าของ บ้านที่ดี 3. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ พัฒนาบุคลิกภาพพื้นฐานใน การต้อนรับนักท่องเที่ยว	ผู้เข้ารับการอบรมมี ความรู้ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญ ว่า คน เป็นปัจจัย สำคัญที่สุด ในการ ต้อนรับนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยว ประทับใจและอยาก กลับมาเยือนอีก
16.00-17.00	สรุปการฝึกอบรมประจำวัน คำถาม-คำตอบ ประเมินผล		

2.6 หลักสูตรการจัดงานประเพณีและการแสดง

หลักการและเหตุผล

การขยายเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีนตอนใต้ผ่านอำเภอเชียงแสน ทางน้ำและผ่านอำเภอเชียงของทางถนน จึงมีความเป็นไปได้ที่จำนวนนักท่องเที่ยวในเส้นทางเชียงของ-เชียงแสนซึ่งผ่านพื้นที่ของ อบต . บ้านแซว จะเพิ่มขึ้นในอนาคต ตำบลบ้านแซวเป็นตำบลที่ประกอบด้วยชนเผ่าต่างๆ มากถึง 9 ชนเผ่าซึ่งชนเผ่าแต่ละกลุ่มมีการรวมตัวกันค่อนข้างจะเข้มแข็ง โดยเฉพาะความพยายามที่จะอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีของชนเผ่าเอาไว้ อบต .บ้านแซวได้ตระหนักถึงจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ดังกล่าวจึงได้จัดงานมหกรรม 9 ชนเผ่าเพื่อให้ชนเผ่า ต่างๆ ได้แสดงออกเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมติดต่อกันเป็นเวลา 4 ปีแล้ว และเมื่อมีคณะนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมหรือศึกษาดูงานในตำบล อบต . มักขอให้ชุมชนจัดการแสดงให้นักท่องเที่ยวชมอยู่เสมอ แต่เนื่องจากเยาวชนรุ่นหลังเป็นกลุ่มคนที่เกิดในตำบลบ้านแซวไม่มีโอกาสสัมผัสศิลปะการแสดง ต้นแบบที่เป็นของแท้และไม่มีโอกาสเรียนรู้จากครูผู้มีความรู้ทางด้านนาฏศิลป์การแสดง ได้รับการถ่ายทอดศิลปะการแสดงจากผู้ที่มีใจรักแต่ไม่เชี่ยวชาญด้านการแสดงและดูตัวอย่างจากสื่อต่างๆ จึงมีการการผสมผสานรูปแบบการแต่งกายและการแสดงตามความรู้สึกรับรู้จากการแสดงของชนเผ่า ต่างๆ ขาดเอกลักษณ์ของตนเองลงไปเรื่อยๆ ชุมชนได้ตระหนักในเรื่องดังกล่าว จึงต้องการอยากเรียนรู้เรื่องการแสดงที่ถูกต้อง เพื่อรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและนำเสนอให้นักท่องเที่ยวได้

ตารางที่ 3-14 โครงสร้างหลักสูตรการอบรมการจัดงานประเพณีและการแสดง

เวลา	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	ทักษะที่ต้องการ
ครั้งที่ 1 ค้นหาศักยภาพและปัญหา วันที่ 28 มกราคม 2552			
9.00-14.30	ศึกษาการแสดงของหมู่บ้านต่างๆ ในงานมหกรรม 9 ชนเผ่าประจำปี 2552 (อ. เขวมาลัย วรรณสุข)	1. เพื่อประเมินความสามารถในการจัดการแสดงของชุมชน 2. เพื่อสังเกตรูปแบบการจัดการแสดง ทักษะและปัญหาในการจัดการแสดงของชุมชน	ทักษะที่ชุมชนมีอยู่จริง
14.30-16.00	จัดเวทีสนทนา	1. เพื่อสำรวจข้อมูลการจัดการแสดงของชุมชนแต่ละกลุ่ม 2. เพื่อนำข้อมูลไปทำแผนการอบรมครั้งต่อไป	1. ชุมชนบอกความพร้อม ความต้องการ และปัญหาของตนเองได้

ตารางที่ 3-14 (ต่อ)

เวลา	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	ทักษะที่ต้องการ
ครั้งที่ 2 ปรับปรุงท่ารำและการแต่งกาย บ้านท่าขันทองวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2552			
9.00-12.00	การฝึกสอนท่ารำเชิง	1. เพื่อฝึกสอนท่ารำที่ถูกต้อง	ผู้รับการอบรมสามารถรำเชิงได้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผน
13.00-16.00	เครื่องประดับและการแต่งกาย	1. เพื่อวิเคราะห์การแต่งกายและการใช้เครื่องประดับของแต่ละกลุ่มเป็นข้อมูลป้อนกลับให้กลุ่มรับทราบ 2. เพื่อสาธิตและถ่ายทอดความรู้เรื่องเครื่องแต่งกายและประยุกต์ใช้เครื่องประดับเพื่อการแสดง	1. ชุมชนมองเห็นปัญหาการจัดการแสดงในมุมมองของผู้ชม 2. ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องท่ารำ การแต่งกายและการใช้เครื่องประดับอย่างถูกต้อง
ครั้งที่ 3 การอบรมเรื่องการเกล้าผมและการทำซ็องผมวันที่ 1 เมษายน 2552			
9.00-15.00	การเกล้าผมและการทำซ็องผม	1. เพื่อสาธิตวิธีการเกล้าผมและการช่วยเหลือผู้แสดงในขั้นตอนการเตรียมตัวแสดง 2. เพื่อให้ชุมชนสามารถเกล้าผมได้เองอย่างรวดเร็วประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย 3. เพื่อสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการแสดง	1. ชุมชนมีทักษะในการเกล้าผมได้ในเวลา 15 นาทีต่อคน ทำซ็องผมได้คนละ 10 อัน 2. ชุมชนมีความคิดริเริ่มและรู้จักคิดแปลงวัสดุต่างๆมาใช้ในการแสดงเพื่อให้เกิดความรวดเร็วและประหยัด
15.00-16.00	การเตรียมการแสดงเพื่อต้อนรับผู้ว่าราชการจังหวัดวันที่ 9 เมษายน 2552	1. เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดชุดแสดงให้แก่ชุมชน	1. เพื่อให้เกิดความพร้อมในการแสดง

ตารางที่ 3-14 (ต่อ)

เวลา	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	ทักษะที่ต้องการ
ครั้งที่ 4 การฝึกอบรมที่บ้านไทยลือบ้านวังซาง วันที่ 30 พฤษภาคม 2552			
9.00-12.00	การฝึกสอนจังหวะและท่ารำ	1. เพื่อฝึกสอนท่ารำที่ถูกต้อง	ผู้รับการอบรมสามารถรำได้ถูกต้องสวยงาม
13.00-16.00	เครื่องประดับและการแต่งกาย	1. เพื่อวิเคราะห์การแต่งกายและการใช้เครื่องประดับของแต่ละกลุ่มเป็นข้อมูลป้อนกลับให้กลุ่มรับทราบ 2. เพื่อสาธิตและถ่ายทอดความรู้เรื่องเครื่องแต่งกายและประยุกต์ใช้เครื่องประดับเพื่อการแสดง	1. ชุมชนมองเห็นปัญหาการจัดการแสดง 2. ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องท่ารำ การแต่งกายและการใช้เครื่องประดับอย่างถูกต้อง
ครั้งที่ 5 พิธีไหว้ครู บ้านวังซาง วันที่ 24 มิถุนายน 2552			
		เพื่อให้เยาวชนได้ฝึกซ้อมการแสดงของชนเผ่าได้อย่างถูกต้องและเกิดความมั่นใจหลังผ่านการเข้าพิธีไหว้ครู	

2.7 หลักสูตรการอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

หลักการและเหตุผล

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีการเจริญเติบโตและมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัด เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถทำรายได้ในรูปแบบเงินตราต่างประเทศ และเป็นแหล่งการสร้างงานและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น ทั้งทางตรงและทางอ้อม อำเภอเชียงแสนเป็นจุดหมายปลายทางหลักของการท่องเที่ยวและมีเส้นทางเชื่อมโยงกับอำเภอเชียงของและเส้นทาง R3E จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาบุคลากรด้านการนำเที่ยวท้องถิ่น ตำบลบ้านแซว ให้เป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและสิ่งแวดล้อม และให้บริการคำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเติบโตของการท่องเที่ยวในอนาคต

ผู้นำและประชาชนในท้องถิ่น ได้ตระหนักถึงความสำคัญของผู้นำเที่ยวท้องถิ่น และมีความต้องการให้โครงการวิจัยจัดโครงการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อเป็นผู้นำเที่ยวท้องถิ่น ขึ้น เพื่อเป็นการให้ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว และเป็นการสร้างอาชีพและรายได้สู่ชุมชน

เป้าหมายหลักของโครงการคือบุคลากรในท้องถิ่นและอาสาสมัครทางการท่องเที่ยว จำนวน 25 คน โดยจัดให้มีการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและฝึกภาคปฏิบัติในพื้นที่ของตำบลบ้านแซว มีระยะเวลาดำเนินการ วันที่ 4- 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2552

ตารางที่ 3-15 โครงสร้างของหลักสูตรอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

เวลา	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	ทักษะที่ต้องการ
วันที่ 4 พ.ศ. 52 9.00-10.30	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการท่องเที่ยวและสถานการณ์การท่องเที่ยว (ผศ. ดร.ชูกลิ่น อุณวิจิตร)	1. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการท่องเที่ยวและสถานการณ์การท่องเที่ยว 2. เพื่อสร้างความรู้ความตระหนักของความรู้ความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อชุมชน	ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจระบบการท่องเที่ยวและเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อตนเองและชุมชนท้องถิ่น
10.30-10.45	พัก-อาหารว่าง		

ตารางที่ 3-15 (ต่อ)

เวลา	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	ทักษะที่ต้องการ
10.45-12.00	ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว ท้องถิ่นและการอนุรักษ์ ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว (อาจารย์วรรณะ รัตนพงษ์)	1. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้าน ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยวของ ภาคเหนือและอำเภอเชียง แสน 2. เพื่อพัฒนาศักยภาพในการ นำความรู้ไปใช้ในการนำ เที่ยวในท้องถิ่น	ผู้เข้าอบรมเข้าใจผล ของการเปลี่ยนแปลง ทางภูมิศาสตร์ที่มีต่อ การท่องเที่ยว ผู้เข้าอบรมมองเห็น โอกาสในการนำ ความรู้ไปเพิ่มคุณค่า และจุดขายให้แก่ แหล่งท่องเที่ยว
12.00-13.00	พัก- อาหารกลางวัน		
13.00-14.30	ความรู้เรื่องแหล่งท่องเที่ยว และเส้นทางกรท่องเที่ยวใน ท้องถิ่น (นายเศรษฐศักดิ์ พรหมมา อาจารย์ปทุมพร แก้วคำ)	1. เพื่อเพิ่มพูนความรู้เรื่องแหล่ง ท่องเที่ยวในท้องถิ่น 3. เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน ความรู้ระหว่างผู้อบรมและ วิทยากร	ผู้เข้าอบรมมีความรู้ และมีข้อมูลในเรื่อง แหล่งท่องเที่ยว
14.30-14.45	พัก-อาหารว่าง		
14.45-16.00	วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น (อาจารย์บุญสูง เชื้อเจ็ดตน) ประธานสภาวัฒนธรรม อำเภอเชียงแสน	1. เพื่อเพิ่มพูนความรู้เรื่อง ประเพณีและวัฒนธรรมล้านนา 2. เพื่อเสริมสร้างความรักและ ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ตน	ผู้เข้าอบรมมีความรู้ และความเข้าใจใน ประเพณีและ วัฒนธรรมล้านนา
5 พ.ค.52 9.00-10.30	ประวัติศาสตร์เชียงใหม่ (อาจารย์มิตติ ยาประสิทธิ์) คนดีศรีเชียงใหม่	1. เพื่อเพิ่มพูนความรู้เรื่อง ประวัติศาสตร์เชียงใหม่ในอดีต จนถึงปัจจุบัน 2. เพื่อเสริมสร้างความรู้ ประวัติศาสตร์เชียงใหม่สมัย สุวรรณโคมคำ	ผู้เข้าอบรมเข้าใจ ประวัติศาสตร์เชียง แสนที่สำคัญสามารถ เชื่อมโยงกับเมือง โบราณสุวรรณโคมคำ ได้

ตารางที่ 3-15 (ต่อ)

เวลา	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	ทักษะที่ต้องการ
10.30-10.45	พัก-อาหารว่าง		
10.45-11.30	ความรู้เรื่องที่พัก อาหาร และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ในท้องถิ่น (อาจารย์ฤดีกร เดชาชัย)	1. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในเรื่องบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกในท้องถิ่น 2. เพื่อกระตุ้นให้ผู้เข้าอบรมสนใจในความเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบริการภายในท้องถิ่น	1. ผู้เข้าอบรมสามารถให้คำแนะนำเรื่องที่พัก อาหารและผลิตภัณฑ์ของตำบลบ้านแซวได้ 2. ผู้เข้าอบรมมีความมั่นใจในผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่น
11.30-2.00	บทบาทหน้าที่และจรรยาบรรณของมัคคุเทศก์(อาจารย์ปทุมพร แก้วคำ)	1. เพื่อสร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่และความสำคัญของมัคคุเทศก์	ผู้เข้าอบรมสามารถปฏิบัติตนเป็นมัคคุเทศก์ที่ดีได้
12.00-13.00	พัก-อาหารกลางวัน		
13.00-16.00	เทคนิคการนำเที่ยวในท้องถิ่น (อาจารย์เกษม บุญหมื่น อาจารย์วิภา ใจบุญ)	1. เพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้านเทคนิคการนำเที่ยวในท้องถิ่น 2. เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การนำเที่ยวระหว่างวิทยากรและผู้เข้าอบรม	1. ผู้เข้าอบรมสามารถนำเที่ยวและสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้ 2. ผู้เข้าอบรมปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมนักท่องเที่ยวได้
16.00-17.00	ประชุมกลุ่มย่อยเพื่อเตรียมฝึกปฏิบัติภาคสนาม	เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนฝึกภาคสนาม	ผู้เข้าอบรมได้ทบทวนความรู้ภาคทฤษฎีเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

ตารางที่ 3-15 (ต่อ)

เวลา	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	ทักษะที่ต้องการ
6 พ.ค. 52 8.30	มัลลเทศก์ลงทะเลเบียน รายงานตัว ณ ที่ทำการ อบต.บ้านแซว	1. ให้ผู้เข้าอบรมสามารถนำ ความรู้ภาคทฤษฎีมาใช้ในการ ฝึกปฏิบัติในสถานที่จริง	1. ผู้เข้าอบรมมีความ ตรงต่อเวลา 2. ผู้เข้าอบรมแต่งกาย เหมาะสมและแขน ป้ายชื่อ
9.00-12.30	กลุ่มที่ 1 ฝึกปฏิบัติหน้าที่ เส้นทางแม่น้ำโขง กลุ่มที่ 2 ฝึกปฏิบัติหน้าที่ เส้นทางบก	2. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสัมผัสและ คุ้นเคยกับแหล่งท่องเที่ยว 3. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้าอบรม แสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วย ตนเอง	3. ผู้เข้าอบรมจด บันทึกข้อมูลเพิ่มเติม จากการสังเกตและ สอบถามวิทยากรใน พื้นที่ 4. ผู้เข้าอบรมสามารถ อธิบายเรื่องแหล่ง ท่องเที่ยวได้ 5. ผู้เข้าอบรมมีทักษะ ในการใช้ภาษากาย และภาษาพูดในการ สื่อสารกับ นักท่องเที่ยว
12.30-13.30	รับประทานอาหารขันโตก ณ ศาลาบ้านท่าขันทอง	เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้าอบรม ได้รับบริการในรูปแบบของ นักท่องเที่ยว	ผู้เข้าอบรมสามารถ อธิบายการให้บริการ อาหารขันโตกแก่ นักท่องเที่ยวได้
13.30-15.00	สรุปและประเมินผลการ อบรม	-	-
15.30	พิธีมอบวุฒิบัตร นายก อบต. บ้านแซว		

สรุป การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม นักวิจัยเป็นผู้พัฒนา โดยผู้นำและประชาชน มีส่วนร่วมในการระบุความต้องการ ด้านเนื้อหาและเทคนิควิธีการอบรมและคู่มือการฝึกอบรมคณะผู้วิจัยร่วมกับวิทยากรเป็นผู้จัดทำซึ่งวิทยากรส่วนหนึ่ง เป็นผู้รู้ในท้องถิ่นอำเภอเชียงแสน เนื่องจากประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยว จึงไม่อาจให้ประชาชนเป็นผู้กำหนดเนื้อหาของหลักสูตรได้ แต่อย่างไรก็ตามคณะผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อเนื้อหาจากแนวคิดทางการท่องเที่ยวและปัญหาของชุมชนที่สำรวจพบจากการสอบถามและสัมภาษณ์เบื้องต้นในระหว่างการศึกษาริบททางการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นหลัก

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยว

ผลการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรจะนำเสนอผลการอบรมแต่ละหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรในตอนี่ 2 ดังนี้

3.1 ผลการอบรมการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

การประเมินผลการอบรมแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนคือ การประเมินจากแบบประเมิน การประเมินจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการประเมินจากผลงาน ดังนี้

3.1.1 ผลการประเมินจากแบบประเมิน

ผลการประเมิน โดยใช้แบบประเมินศักยภาพด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านเจตคติ ที่นักวิจัยสร้างขึ้น พบว่าการอบรมได้เสริมศักยภาพให้แก่ผู้นำชุมชนได้ทุกด้านดังแสดงในตารางที่ 3-

ตารางที่ 3-16 ผลการประเมินศักยภาพหลักสูตรอบรมการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

ด้าน ที่	รายการประเมิน	ผลการประเมิน
1	ด้านความรู้เนื้อหา	ผู้เข้าอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมในระดับดีมาก ความรู้ด้านยุทธศาสตร์ทางการท่องเที่ยวในระดับดี
2	ด้านทักษะการปฏิบัติ	การจัดกิจกรรมจัดทำแผนพัฒนา ผู้เข้าอบรมมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและความต้องการ และใช้ข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนได้ แต่ทักษะในการทำแผนฯ ยังจำกัดอยู่ในคณะกรรมการจัดทำแผนเป็นสำคัญ
3	ด้านเจตคติ	ผู้เข้าอบรมเห็นความสำคัญของแผนพัฒนาการท่องเที่ยว เห็นว่ากิจกรรมการอบรมมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและความรู้จากการอบรมนำไปใช้ได้จริง

นอกจากนี้ผู้เข้าอบรมยังสามารถเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมที่แสดงถึงความสำคัญของการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวดังนี้

1. ควรเพิ่มคณะทำงานเป็น 10 คน
2. ควรมีการทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวทุกหมู่บ้าน
3. ควรจัดให้มีการพบปะกันบ่อยๆ
4. ขอให้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นรูปธรรมโดยเร็ว
5. ขอให้จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
6. ต้องการให้พัฒนาผลิตภัณฑ์ตำบลควบคู่กับการท่องเที่ยว
7. ควรหางบประมาณพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้วย

3.1.2 ผลการอบรมจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยพบว่าผู้นำที่เข้าอบรม แบ่งได้ 2 กลุ่มหลัก คือผู้นำกลุ่มที่มีความกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมเป็นผู้นำที่มาจากหมู่บ้านที่มีแหล่งท่องเที่ยวและเคยต้อนรับนักท่องเที่ยวมาบ้างแล้ว ส่วน

ผู้นำที่เป็นกลุ่มชนเผ่าชาวจีนฮ่อบนดอยไม่ค่อยมีส่วนร่วมเท่าที่ควร ในตอนแรกๆของการอบรม ผู้นำไม่สนใจที่จะจัดทำแผนพัฒนา เนื่องจากไม่ทราบว่า จะมีประโยชน์อย่างไรเมื่อทราบว่ามี ความสำคัญในการจัดหางบประมาณ และใช้ประสานความเป็นเอกภาพของชุมชน ผู้เข้าอบรมก็มี เจตคติเปลี่ยนแปลงไปในทางบวก แต่ในตอนแรกผู้นำชุมชนยังไม่เข้าใจว่าการวิจัยคืออะไร เมื่อทำ แผนพัฒนาแล้ว คณะผู้วิจัยจะจัดสรรงบประมาณให้หรือไม่ ผู้วิจัยจึง ต้องชี้แจงให้ผู้นำทราบว่า โครงการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาศักยภาพของชุมชน เท่านั้น แต่งบประมาณเพื่อพัฒนาจะต้องให้ อบรม. ผลักดันต่อไป ดังนั้นแผนพัฒนาที่จะนำไปใช้ประกอบการขอของบประมาณจากแหล่งต่างๆ ควรเป็นแผนฯ ที่ผ่านความเห็นชอบของสภาตำบลเรียบร้อยแล้ว ผู้นำจึง เริ่มเข้าใจว่าในการจัดทำ แผนพัฒนานั้นจะต้องมียุทธวิธีที่ชัดเจนในการทำงาน จึงจะเป็นที่ยอมรับของทางราชการและ หน่วยงานอื่นๆ

ในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวผู้วิจัยได้ขอให้ผู้นำ นำประวัติและแผนพัฒนาหมู่บ้าน มาด้วย ซึ่งพบว่าหมู่บ้านต่างๆ มีความพร้อมต่างกัน แต่ละหมู่บ้านก็ไม่ทราบข้อมูลของหมู่บ้านอื่นๆ ที่ อบรม. ก็ไม่มีข้อมูลแผนพัฒนาตำบลของทุกหมู่บ้าน ผู้วิจัยจึง ได้ประสานงานกับพัฒนา สังคม จังหวัดเพื่อขอข้อมูลและทำการรวบรวมแผนพัฒนาตำบลของ ตำบลบ้านแซวไว้เป็นชุดเดียวกัน ซึ่งเป็นผลพลอยได้จากกรวิจัยครั้งนี้

ผู้นำเริ่มมองเห็นโอกาสจากการพัฒนาการท่องเที่ยวมากขึ้นหลังจากการเข้ารับการอบรม การศึกษาฐานและการแลกเปลี่ยน ผลลัพธ์จากการอบรมครั้งนี้ มี 2 ประการคือ มีคณะทำงานที่ รับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบล และมีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของ ตำบลบ้านแซว ซึ่งจะนำเสนอต่อสภา อบรม. บ้านแซว ซึ่งประกอบด้วยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวและการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว ดังแสดงในภาคผนวก ข

3.1.3 การประเมินจากผลงาน

ในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวพบว่าผู้นำชุมชนสามารถนำเสนอข้อมูลและแหล่ง ท่องเที่ยวของชุมชนได้ชัดเจน มีข้อมูลส่งให้คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาทำงานต่อไปได้ แผนพัฒนาที่นำเสนอในที่ประชุม ผู้บริหารอบรม. และสมาชิกมีส่วนร่วมในการวิพากษ์และแก้ไข นำไปสู่การปรับปรุงแผน จึงสรุปได้ว่าผู้นำชุมชนมีการพัฒนาด้านวิสัยทัศน์ และมีศักยภาพในการ จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของตนเอง และได้ดีขึ้นทั้งด้านจำนวนบุคคลที่มีส่วนร่วมและความ ครอบคลุมของประเด็นการพัฒนา

โดยสรุป ผลการพัฒนาศักยภาพของผู้เข้าอบรมในหลักสูตรการวางแผนพัฒนาการ ท่องเที่ยวตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพบว่า ผู้นำามีวิสัยทัศน์ทางการท่องเที่ยวมากขึ้น มีความรู้

และเจตคติที่ดีต่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและสามารถจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลโดยทุกคนมีส่วนร่วมได้ จึงสรุปได้ว่าการอบรมเสริมศักยภาพด้านการวางแผนพัฒนาได้จริง

3.2 ผลการอบรมการต้อนรับนักท่องเที่ยว

การอบรมการต้อนรับนักท่องเที่ยวเป็นการอบรมประชาชนจากหลากหลายกลุ่มอาชีพ ในระยะเวลาหนึ่งวันเพื่อสร้างการรับรู้และการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี ผลการประเมินแบ่งเป็นสองส่วนคือประเมินจากแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผู้เข้าอบรมประเมินตนเอง ดังนี้

3.2.1 ผลการประเมินจากแบบประเมิน

การประเมินผลจากแบบประเมินด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านเจตคติ ดังตารางที่ 3-17

ตารางที่ 3-17 ผลการประเมินศักยภาพหลักสูตรอบรมการต้อนรับนักท่องเที่ยว

ด้านที่	รายการประเมิน	ผล
1	ด้านความรู้เนื้อหา	ผู้เข้าอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องประโยชน์ของการท่องเที่ยว การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี ความรู้ในท้องถิ่นตนในระดับดีมาก ด้านการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวในระดับดี
2	ด้านทักษะการปฏิบัติ	ผู้เข้าอบรมสามารถปฏิบัติ การต้อนรับนักท่องเที่ยวได้
3	ด้านเจตคติ	ผู้เข้าอบรมเห็นความสำคัญของการเป็นเจ้าของบ้านที่ดีและแสดงความพร้อมที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยว เห็นว่าการอบรมมีประโยชน์ในระดับดีมาก

3.2.2 ผลการประเมินตนเองของผู้เข้าอบรม

ผู้เข้าอบรมได้ประเมินศักยภาพและพัฒนาการของตนเองหลังจากเข้ารับการอบรมโดยให้คะแนนทักษะและความพร้อมของตนเอง พบว่าผู้เข้าอบรมมีการพัฒนาดีขึ้นทุกรายการและมีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวร้อยละ 80 ขึ้นไป โดยจุดอ่อนของการอบรมครั้งนี้อยู่ที่ทักษะการสื่อสารที่มีเวลาฝึกปฏิบัติน้อย ดังแสดงในตารางที่ 3-18

ตารางที่ 3-18 ผลการประเมินตนเองของผู้เข้าอบรมการต้อนรับนักท่องเที่ยว

รายการ	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ		ความก้าวหน้า ร้อยละ
	ก่อน	หลัง	
	อบรม	อบรม	
ความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยว	56.9	90.0	33.1
ความรู้แหล่งท่องเที่ยวและสถานที่สำคัญใน ตำบลบ้านแซว	60.7	87.5	26.8
ความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับ นักท่องเที่ยว	60.7	81.8	21.1
ความพร้อมที่จะร่วมมือกับผู้อื่นในการ พัฒนาการท่องเที่ยวของตำบล	74.6	98.1	23.5
ความพร้อมที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยว	68.4	83.1	14.7
รวม	64.3	88.1	23.8

นอกจากนี้ผู้เข้าอบรมยังเสนอความคิดเห็นและปัญหาการต้อนรับนักท่องเที่ยว เพิ่มเติม
ดังนี้

1. ควรจัดอบรมให้กลุ่มอาชีพต่างๆ ด้วย
2. ควรกำหนดเวลาบริการนักท่องเที่ยวให้ชัดเจน เจ้าของบ้านไม่ควรนำนักท่องเที่ยวไป
นอนก่อนเวลา
3. เพิ่มทักษะการเรียนรู้ ด้านจรรยาบรรณ การให้ความสะดวกและความปลอดภัยแก่
นักท่องเที่ยว
4. ควรมีการอบรมอย่างต่อเนื่องเพราะมีสิ่งใหม่ๆมาอยู่เสมอ จัดบ่อยๆจะได้เข้าใจเพิ่มขึ้น
อีก
5. การจัดการท่องเที่ยวทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน
6. ควรพาไปดูงานในแหล่งท่องเที่ยวด้วย
7. การจัดหลักสูตรอบรมดีมาก แต่มีเวลาจำกัด

สรุป ผลการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรหลักสูตรการต้อนรับนักท่องเที่ยว ตาม
วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ผู้เข้าอบรมมี ความรู้ ความเข้าใจความสำคัญของการท่องเที่ยวและ
ทัศนคติ ที่ดีต่อการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นมาก มีศักยภาพความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวในระดับ
ดีมากและมีทักษะในการสื่อสารระดับดี

3.3 ผลการอบรมการจัดงานประเพณีและการแสดง

การอบรมหลักสูตรการจัดงานประเพณีและการแสดงในสองหมู่บ้านคือบ้านท่าขันทอง และบ้านไทลื้อบ้านวังซาง มีขั้นตอนสามขั้นตอน คือ การสำรวจปัญหาโดยการสังเกตจากการไปร่วมงานของตำบล การสอบถามและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และการจัดเวทีสนทนา หลังจากนั้นจึงจัดการฝึกอบรมแยกตามหมู่บ้านและทำการประเมินผล ดังนี้

3.3.1 ผลการสำรวจปัญหา

1. ผู้แสดงบ้านท่าขันทองไม่เคยไหว้ครูเลยเพราะไม่มีเครื่องครู หากไหว้จะไหว้แบบขี้เมา และบ้านไทลื้อก็ไม่เคยจัดพิธีไหว้ครูจึงไม่สามารถถ่ายทอดให้เยาวชนได้
2. ผู้แสดงไม่ทราบว่าอุปกรณ์บางอย่างเช่นกลองยาวมีครู การจัดเก็บอุปกรณ์กลองยาวนำไปเก็บได้บันไดซึ่งไม่เหมาะสม และมักจะประสบปัญหาขลุ่ยหักทุกครั้งที่เกิดการแสดงโดยไม่ทราบสาเหตุ
3. ทำรำและเครื่องแต่งกายไม่ถูกต้อง เช่นการรำพัดจีนแต่ทำรำเป็นของมาเลย์เซียเพราะครูผู้สอนมาจากปักยี่ได้ การแสดงแบบอีสานคือเซ็งกระดืบข้าวและฟ้อนภูไทไม่ถูกต้องทั้งทำรำและเครื่องแต่งกายที่เลียนแบบมอญไม่ใช่การแต่งกายแบบอีสาน เป็นต้น
4. ผู้แสดงและครูฝึกในชุมชนยังไม่เข้าใจความแตกต่างของการแสดงบนเวทีกับการแสดงในชุมชนแท้ ซึ่งพบว่าชุมชนใช้ทำรำในชนบทหรือบนเวทีการแสดง ซึ่งใช้เวลานานและทำรำซ้ำๆ กันทำให้ผู้ชมเบื่อ
5. ผู้แสดงที่เป็นชาวบ้าน โดยเฉพาะบ้านท่าขันทองมีปัญหามากที่สุดในเรื่องงบประมาณ การแต่งหน้าทำผมและเครื่องประดับ และเสื้อผ้าไม่เป็นชุดเดียวกันเพราะผู้แสดงใช้ชุดของตัวเอง สีสันและลวดลายจึงมีหลากหลาย ผู้แสดงที่เป็นนักเรียนของมีปัญหาไม่มากนักเพราะมีงบประมาณสนับสนุนจากโรงเรียน ผู้แสดงจากบ้านไทลื้อไม่มีชุดการแสดงหากจะแสดงรำนักรำผีเสื้อต้องไปขอยืมจากโรงเรียน
5. การบริหารการเงินของกลุ่มบ้านท่าขันทองยังไม่มีระบบเงินกองกลาง เมื่อได้เงินจากนักท่องเที่ยวก็จะจ่ายให้ผู้แสดงหมดทุกครั้ง จึงไม่มีเงินสำรองจ่ายของกองกลาง กลุ่มต้องหาวิธีจัดการใหม่ตามความคิดเห็นของกลุ่มต่อไป

3.3.2 ผลการประเมินจากแบบประเมิน

ผลประเมินจากเกณฑ์ด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ พบว่าผู้เข้าอบรมมีศักยภาพในระดับดีทุกด้าน ดังตารางที่ 3-19

ตารางที่ 3-19 ผลการประเมินศักยภาพหลักสูตรอบรมการจัดงานประเพณีและการแสดง

ด้าน ที่	รายการประเมิน	บ้านท่าขันทอง	บ้านไทลื้อวังซาง
1	ด้านความรู้เนื้อหา	ผู้เข้าอบรมมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเรื่อง การแต่งกายและทำรำ ใน ระดับดี	ผู้เข้าอบรมมีความรู้ ความ เข้าใจที่ถูกต้องเรื่องการ แต่งกายและทำรำ ใน ระดับปานกลาง
2	ด้านทักษะการปฏิบัติ	ผู้เข้าอบรมสามารถ ปฏิบัติได้ถูกต้อง สามารถปรับปรุงการ แสดงได้ดี	ผู้เข้าอบรมสามารถ ปรับปรุงแสดงได้ในเวลา ที่กำหนด
3	ด้านเจตคติ	ผู้เข้าอบรมมีเจตคติที่ดี และมีความภูมิใจใน วัฒนธรรมและมั่นใจใน การแสดงเพิ่มขึ้น	ผู้เข้าอบรมมีเจตคติที่ดีและ มีความภูมิใจในการแสดง ทางวัฒนธรรมของชนเผ่า มีเยาวชนสนใจฝึกฝนการ แสดงเพิ่มขึ้น

3.3.3 การประเมินจากการปฏิบัติจริง

จากการนำผลงานการปรับปรุงของบ้านท่าขันทอง ไปแสดงที่ห้าง บิ๊กซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์ วันที่ 16 พฤษภาคม 2552 และต้อนรับ นักท่องเที่ยว สื่อมวลชนวันที่ 25 พฤษภาคม 2552 การต้อนรับผู้ประเมินผลมาตรฐาน โฮมสเตย์ ของคณะกรรมการประเมินภายนอก และการต้อนรับผู้บริหารจังหวัดในรายการผู้ว่าพาเที่ยว วันที่ 25 กรกฎาคม 2552 พบว่าผู้แสดงมีการปรับปรุงเครื่องแต่งกาย มีความพร้อมและปรับปรุงการแสดงได้ดีขึ้นกว่าเดิมอย่างชัดเจน ส่วนบ้านไทลื้อ ผู้แสดงมีความเข้าใจและปรับปรุงในเรื่องการจัดการ เวลาในการ แสดงสามารถแสดงได้ครบถ้วนในเวลาที่กำหนดโดยคงเอกลักษณ์การแสดงของชนเผ่าไว้ได้ มีการปรับปรุงเครื่องแต่งกาย การไหว้ครูและการฝึกสอนเยาวชนรุ่นใหม่เพิ่มขึ้น 25 คน

สรุปผลการพัฒนาศักยภาพ ของบุคลากรหลักสูตรการจัดงานประเพณีและการแสดง ผู้เข้าอบรมมีความรู้พื้นฐาน ด้านการแสดงที่ถูกต้อง เพิ่มขึ้น มีทัศนคติที่ดีต่อการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชนเผ่า มีความพร้อม ในการจัดการแสดงเพื่อรองรับการท่องเที่ยว โดยศักยภาพของเยาวชนบ้านท่าขันทองเพิ่มขึ้นในระดับดีมาก ส่วนศักยภาพของเยาวชนบ้านไทลื้ออยู่ในระดับ

ปานกลางเนื่องจากเยาวชนขาดพื้นฐานด้านการแสดงมาก่อน แต่มีการรวมกลุ่มของเยาวชนเพื่อฝึกการแสดงเพิ่มขึ้น 25 คน

3.4. ผลการอบรมหลักสูตรมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

การประเมินผลการอบรมหลักสูตรมัคคุเทศก์ท้องถิ่นแบ่งเป็น 3 แบบคือ การประเมินผลจากแบบประเมิน การประเมินตนเองของผู้เข้าอบรมและการทดสอบการปฏิบัติ มีผลการอบรมดังนี้

3.4.1 ผลการอบรมจากแบบประเมิน

ผลการประเมินตามเกณฑ์ พบว่าผู้เข้าอบรมมีความรู้ ทักษะ เจตคติในระดับดี มีศักยภาพเพิ่มขึ้นดังนี้

ตารางที่ 3-20 ผลการประเมินศักยภาพหลักสูตรอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

ด้านที่	รายการประเมิน	ผลการประเมิน
1	ด้านความรู้เนื้อหา	ผู้เข้าอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ที่พักแรมได้ระดับดีมาก ความรู้เรื่องการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมท้องถิ่น จรรยาบรรณของมัคคุเทศก์ และการนำเที่ยวในระดับดี
2	ด้านทักษะการปฏิบัติ	ผู้เข้าอบรมสามารถปฏิบัติกรนำเที่ยวและอธิบายแหล่งท่องเที่ยวได้ระดับปานกลาง
3	ด้านเจตคติ	ผู้เข้าอบรม เห็นความสำคัญของการเป็นเจ้าบ้านที่ดีและแสดงความพร้อมที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยว เห็นว่าการอบรมมีประโยชน์ในระดับดีมาก

3.4.2 การประเมินตนเองของผู้เข้าอบรม

ผู้เข้าอบรมประเมินตนเอง ว่ามีพัฒนาการหลังการอบรมจากเดิมเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 29.2 โดยมีรายละเอียดแต่ละรายการดังนี้

ตารางที่ 3-21 ผลการประเมินตนเองของผู้เข้าอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

รายการ	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ		ความก้าวหน้า (ร้อยละ)
	ก่อนอบรม	หลังอบรม	
ความรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น	47.3	82.7	35.4
เทคนิคการนำเที่ยว	50.9	82.7	31.8
ความพร้อมที่จะเป็นมัคคุเทศก์ให้ตำบลบ้านแซว	52.7	83.6	30.9
การสื่อสารและการช่วยเหลือนักท่องเที่ยว	51.8	80.0	28.2
ความรู้แหล่งท่องเที่ยวและการบริการในตำบล	58.2	85.4	27.2
ความรู้เรื่องภูมิศาสตร์ท้องถิ่น	47.3	74.5	27.2
ความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวโดยทั่วไป	60.0	83.6	23.6
เฉลี่ยรวม	52.6	81.8	29.2

ผู้เข้าอบรมเห็นว่าระยะเวลาฝึกอบรมน้อยไป แต่การอบรมจะช่วยให้การนำเที่ยวในท้องถิ่นดีขึ้น

3.4.3 ผลการประเมินจากการทดสอบภาคปฏิบัติ

พบว่าทักษะของผู้เข้ารับการอบรม ในภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ ดังนี้

ด้านบุคลิกภาพและทัศนคติ	อยู่ในระดับดี
ด้านมนุษยสัมพันธ์	อยู่ในระดับดี
ด้านความรู้-ข้อมูล	อยู่ในระดับพอใช้
ด้านวิธีการนำเสนอ	อยู่ในระดับพอใช้

ผลการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรตามหลักสูตรอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น พบว่าบุคลากรมีศักยภาพด้านความรู้และความพร้อมในการปฏิบัติเพื่อนำเที่ยวในระดับท้องถิ่นได้ในระดับพอใช้ มีความพร้อมด้านทัศนคติในการนำเที่ยวในระดับดี การอบรมเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวของตำบลมากขึ้นในด้านการเป็นเจ้าของบ้านทั้งที่เป็นผู้นำเที่ยวของมัคคุเทศก์และการให้บริการทางการท่องเที่ยวของชุมชน

กล่าวโดยสรุป ผลการประเมิน ศักยภาพของบุคลากรโดยรวมทุกหลักสูตร เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ศักยภาพ ระดับกลยุทธ์พัฒนาได้ในกลุ่มผู้นำในเรื่องการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ระดับองค์กรพัฒนาเรื่องการสื่อสารและข้อมูลของกลุ่ม และระดับบุคคลพัฒนาเรื่องความรู้เรื่องการท่องเที่ยว การต้อนรับและทักษะปฏิบัติ แต่ศักยภาพบางด้าน ต้องอาศัยเวลาฝึกฝนทักษะต่อไป

ตอนที่ 4 ผลการประเมินคุณภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นโดยพิจารณา คุณภาพจากการบริหารการท่องเที่ยว

ในตอนนี้จะแบ่งผลการประเมินออกเป็น 5 ด้านคือ

1. การจัดตั้งคณะกรรมการท่องเที่ยว
2. การจัดทำแผนบริหารจัดการท่องเที่ยว
3. การจัดทำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว
4. การจัดทำแนวปฏิบัติทางการท่องเที่ยว
5. ผลการประเมินคุณภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยว

4.1 การจัดตั้งคณะกรรมการท่องเที่ยว

คณะผู้วิจัยได้จัดการประชุมผู้นำของกลุ่มต่างๆ และได้เลือกคณะกรรมการ การท่องเที่ยว ระดับตำบล เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2552 คณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนของกลุ่มต่างๆที่มีส่วนร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวในช่วงเวลาของการวิจัย และกำหนดว่าเมื่อมีการขยายพื้นที่ท่องเที่ยวควรเชิญผู้แทนของชุมชนนั้นๆเข้ามามีส่วนร่วมเป็นกรรมการเพิ่มเติม คณะกรรมการมีดังนี้

คณะกรรมการท่องเที่ยวตำบลบ้านแซว

คณะกรรมการที่ปรึกษา

1. นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบ้านแซว
2. กำนันตำบลบ้านแซว
3. ปลัด อบต.บ้านแซว
4. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3
5. อาจารย์จากโปรแกรมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

คณะกรรมการดำเนินงาน

1. นายเสถียร บุญปก	ประธาน
2. นายคงเดช กาจชม	รองประธาน
3. นางนารี ศรีสุพล	กรรมการฝ่ายการท่องเที่ยวทางน้ำ
4. นายเสถียร บุญปก	กรรมการฝ่ายที่พักโฮมสเตย์
5. นางอรกัญญา ไชยสาร	กรรมการฝ่ายการแสดง
6. นายสนอง คำมูล	กรรมการฝ่ายวัฒนธรรม
7. นายแสง พุทธรังค์	กรรมการฝ่ายวัฒนธรรม

8.	นางประกอบเกียรติ แสงชาติ	กรรมการฝ่ายอาหารและผลิตภัณฑ์
9.	นายเวียง ศรีลารักษ์	กรรมการฝ่ายรักษาความปลอดภัย
10.	นายทองคำ จับใจนาย	กรรมการฝ่ายรักษาความปลอดภัย
11.	นายคงเดช กาจชม	กรรมการฝ่ายรักษาความปลอดภัย
12.	นายแก้ว เครือสีมา	กรรมการฝ่ายรักษาความปลอดภัย
13.	นางสำเนียง อินทรพรหมา	กรรมการประสานงานและเหรียญก
14.	นายอินพ่อง แก้วคำ	กรรมการและเลขานุการ
15.	นางอรกัญญา ไชยสาร	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

สมาชิกสมทบ

1. กลุ่มโฮมสเตย์บ้านท่าขันทอง
2. ชมรมไทลื้อบ้านใหม่วังซาง
3. กลุ่มประมงบ้านสบกก
4. กลุ่มแม่บ้านท่าขันทอง
5. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

4.2 การจัดทำแผนบริหารจัดการการท่องเที่ยว ตำบลบ้านแซว

คณะกรรมการท่องเที่ยวได้วางแผนบริหารจัดการเพื่อเป็นกรอบแนวทางการทำงานของคณะกรรมการในระยะต่อไป ดังนี้

4.2.1 แผนงานด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

- 1) โครงการพัฒนาวัดสวนดอก
- 2) โครงการพัฒนาทำนน้ำสบกก
- 3) โครงการพัฒนาหมู่บ้านไทลื้อ
- 4) โครงการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

4.2.2 แผนงานด้านการบริหารและจัดการ

- 1) โครงการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว
- 2) โครงการศูนย์ประสานงานทางการท่องเที่ยวของตำบล
- 3) โครงการจัดทำแนวปฏิบัติทางการท่องเที่ยว
- 4) โครงการจัดตั้งเครือข่ายการตลาด
- 5) โครงการพัฒนาองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของตำบล

4.2.3 แผนงานด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

- 1 โครงการจัดนิทรรศการเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยี
- 2 โครงการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน

4.2.4 แผนงานด้านตลาดและประชาสัมพันธ์

- 1) โครงการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์
- 2) โครงการอบรมผู้ให้ข้อมูลทางการท่องเที่ยว
- 3) โครงการจัดทำปฏิทินการท่องเที่ยวและจัดงานเทศกาลท่องเที่ยวบ้านแซว

4.2.5 แผนงานด้านการประเมินผล

โครงการประเมินผลการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวประกอบด้วย

- 1) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2) ด้านกิจกรรม
- 3) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
- 4) ผลกระทบทางการท่องเที่ยว

4.3 การจัดทำแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

จากการประชุมผู้นำชุมชนเพื่อ หาแนวทางการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวในเส้นทางท่องเที่ยวใหม่โดยชุมชนมีส่วนร่วม ผู้นำชุมชนของทุกหมู่บ้านได้เสนอ กิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลเพื่อนำไปปรับปรุงเป็นแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลบ้านแซวดังนี้

ตารางที่ 3-22 กิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลบ้านแซวของชุมชน

หมู่ที่	กิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว
1	ไหว้พระธาตุแก้วจอม เดินป่าเที่ยวน้ำตกก๊วก อ่างเก็บน้ำห้วยป่าเมียง แพข้ามอ่างเก็บน้ำ ชมวิวที่เกาะมะโน
2	ปรับปรุงค่ายทหารพรานบ้านทุ่งเป็นหมู่บ้านเก้าชนเผ่า ทำที่พักสำหรับ 9 ชนเผ่า พัฒนาฝายห้วยยาบแล้งเป็นวังมัจฉา
3	งานบุญประเพณี ศึกษาดูงานกลุ่มอาชีพต่างๆ โบราณสถาน บริเวณบึงไฟพญานาค พิพิธภัณฑวัตถุหลวงพ่อดำ ภูมิทัศน์ริมฝั่งโขง โฮมสเตย์ การแสดงของหมู่บ้าน เทศกาลกินปลา หาปลากับชุมชนจับปลา
4	เดินป่าคอยหลวงกับห้วยกวัน ดูทะเลหมอก ไปบ้านก๊วกกาญจน์ อ.เชียงของ จุดเด่น สัตว์ป่าลิง กระจง พัฒนาหนองน้ำ โฮมสเตย์ จัดงานประเพณีชนเผ่าบนแพ
5	เดินป่า อ่างเก็บน้ำห้วยกวัน กิจกรรม
6	เกาะผาคำ วัด พระสิงห์หนึ่ง ป่าชุมชน กิจกรรมดูนก ทิวทัศน์ริมน้ำโขง ล่องเรือรอบเกาะผาคำ สร้าง โป๊ะเรือสำหรับนักท่องเที่ยว
7	หมูหลุม เที่ยวหาดก๊วก โก่ ชมหาดหิน นวดฝ่าเท้า จับปลา กินปลาน้ำโขง ล่องเรือไปสุวรรณโคมคำ

ตารางที่ 3-22 (ต่อ)

หมู่ที่	กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง
8	ปรับปรุงภูมิทัศน์จุดผ่อนปรนชายแดนไทย-ลาว ปรับปรุงภูมิทัศน์หาดหิน หาดทราย (พันไร่) พัฒนาโบราณสถานวัดพระเจ้าหลวงวัดสวนดอก พัฒนาหนองแสลบ ปลูกดอกไม้ ทำบ้านสวนดอกเป็นหมู่บ้านบุปผาชาติ
9	อนุสรณ์สถานสามผู้กล้า วนอุทยานน้ำตกขุนน้ำยาบ ปีนผา ชมวิวนยอดคอยหลวง อ่างเก็บน้ำห้วยกว๊าน
10	แหล่งเรียนรู้ป่าชุมชน ลานกิจกรรมแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลาหน้าวัด ส่งเสริมวัฒนธรรมไทลื้อ
11	อบรมให้ความรู้การท่องเที่ยวเพื่อเตรียมความพร้อมแก่ประชาชน ปรับปรุงสภาพแวดล้อม อนุรักษ์วัฒนธรรมชนเผ่า การประกอบอาหารเพื่อสุขภาพ บูรณะสถานที่สำคัญของจีนกะชาติ โฮมสเตย์ร่วมกับโรงเรียนบ้านแม่แอบ
12	ทำถนนเดินในป่าชุมชน กิจกรรมเก็บของป่า พัฒนาป่าต้นน้ำ ปรับปรุงถนนทางไปป่าอนุรักษ์ ชมวิถีชีวิตวัฒนธรรม การละเล่นชนเผ่าลาหู่
13	อนุรักษ์วัฒนธรรมชนเผ่าเมี่ยน ป่าชุมชน ทำถนนเดินป่า ศูนย์การเรียนรู้เรื่องยางพารา เที่ยววีลอร์ทบนคอย ชมมหัศจรรย์หินรูปสัตว์ขนาดใหญ่บนยอดคอย

ตารางที่ 3-22 (ต่อ)

หมู่ที่	กิจกรรมท่องเที่ยว
14	นมัสการ และงานแห่พระสิงห์คำ ชมทิวทัศน์ริมน้ำโขง สร่งน้ำพระวันสงกรานต์
15	ปรับปรุงคลังริมน้ำโขง ชมพระอาทิตย์ตกน้ำ พัฒนาผลิตภัณฑ์ หินน้ำโขงแกะสลัก สืบค้นประวัติศาสตร์พระธาตุโบราณ หินโบราณ

ที่ประชุมได้แต่งตั้งคณะทำงานปรับปรุงและจัดทำแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตำบล เพื่อนำเสนอต่อสภาตำบลบ้านแซว ต่อไปดังนี้

1. นายอินผ่อง แก้วคำ ประธาน
2. นางปนัดดา อติภาสวร รองประธาน
3. นางอรกัญญา ไชยสาร กรรมการ
4. นายมนต์ชัย แซ่ฟ่าน กรรมการ
5. นายจ้านงค์ อุดเตียง กรรมการ
6. นางอัมพร กุมพันธ์ เลขานุการ

โดยให้เน้น ใ้ขยายว่าแผนพัฒนาของตำบลควรครอบคลุมด้านต่อไปนี้คือ

1. ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ถนน โป๊ะสะพาน
2. พัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว(แหล่งท่องเที่ยวพัฒนาที่พักแรม อาหาร สินค้า)
3. พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี
4. พัฒนาบุคลากร
5. พัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวระหว่างหมู่บ้าน กับอำเภอเชียงของและกับสปป.ลาว
6. พัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวระหว่างหมู่บ้าน กับอำเภอเชียงของและกับสปป.ลาว

แผนพัฒนาที่ปรับปรุงดังแสดงในภาคผนวก

4.4 การจัดทำแนวปฏิบัติทางการท่องเที่ยว

กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้จัดทำแนวปฏิบัติของกลุ่มจำนวน 2 กลุ่มคือกลุ่มประมงและกลุ่มโฮมสเตย์ ส่วนกลุ่มการแสดงมีข้อปฏิบัติอย่างไม่เป็นทางการภายในกลุ่ม

4.4.1 แนวปฏิบัติของกลุ่มประมงบ้านสบกก

กลุ่มประมงบ้านสบกกทำหน้าที่นำนักท่องเที่ยวเที่ยวทางน้ำ มีแนวปฏิบัติดังนี้

1. การรักษาความสะอาดของทำนน้ำเป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคน
2. ก่อนนำชูชีพไปบริการนักท่องเที่ยวต้องนำไปตากแดดและทำความสะอาดก่อน
3. ขอความร่วมมือสมาชิกทุกคนในการปรับปรุงสถานที่
4. เจ้าของเรือมีหน้าที่ทำความสะอาด ซ่อมแซมเรือให้อยู่ในสภาพใ้การใช้การได้อย่าง

ปลอดภัย

5. เครื่องแต่งกายในการบริการนักท่องเที่ยว ใส่เสื้อยืดแขนยาวสีส้มและกางเกงหม้อฮ่อม
6. ปรับปรุงศูนย์บริการนักท่องเที่ยวประกอบด้วยข้อมูล เส้นทาง ชื่อผู้รับผิดชอบ

หมายเลขโทรศัพท์ และอัตราค่าบริการ

7. อัตราค่าบริการสำหรับเรือฟาง 2 ลำ เที่ยวละ 500 บาท บรรทุกผู้โดยสารสูงสุด 8 คน คนขับเรือ 2 คน

ข้อเสนอแนะสำหรับนักท่องเที่ยวในการเตรียมตัวเดินทางทางเรือ

1. แว่นตากันแดด และร่ม/หมวก
2. ครีมทาผิว
3. กางเกงและรองเท้าที่อาจเปียกน้ำได้
4. สุภาพสตรีไม่ควรสวมกางเกงขาสั้นเพราะในรายการ ต้องไปเที่ยววัดด้วย
5. ทานทั้งอาหารบางประเภทกรุณาแจ้งให้ทราบล่วงหน้า

ข้อปฏิบัติในการเดินทางทางเรือ

1. ขณะโดยสารเรือที่มีขนาดเล็ก ต้องสวมชูชีพ ตลอดการเดินทาง
2. นักท่องเที่ยวจะต้องไม่ก่ลัวเปียก กลัวแดด เพราะการขยับ หลบน้ำ หรือแดดหรือเปลี่ยนที่นั่ง เรืออาจเสียการทรงตัวหรือพลิกคว่ำได้

4.4.2 แนวปฏิบัติของกลุ่มโฮมสเตย์

กลุ่มโฮมสเตย์ กำหนดระเบียบการเข้าพักโฮมสเตย์บ้านท่าขันทอง ดังนี้

1. ติดต่อแจ้งล่วงหน้าให้คณะกรรมการรับทราบก่อนเพื่อเตรียมรับรองได้ที่ประธานกลุ่มโฮมสเตย์ (086-1942647) หรือผ่านองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแซว
2. ลงบันทึกการเข้าพักและชำระค่าใช้จ่าย ก่อนเข้าพักอาศัย มีรายละเอียดดังนี้
  - ค่าที่พักโฮมสเตย์ 100 บาท / คน
  - ค่าอาหาร 2 มื้อ (มื้อเย็น+มื้อเช้า) 120 บาท/ คน
  - ค่าบำรุงบ้านพัก 80 บาท / คน
  - ค่าอาหารขันโตก ชมการแสดง และพิธีบายศรีสู่ขวัญ 100 บาท / คน
  - ค่าผู้นำชมกิจกรรมท่องเที่ยว 100 บาท / วัน
3. ห้ามนำสิ่งเสพติดเข้าสู่ชุมชน(หมู่บ้านปลอดสิ่งเสพติด)
4. ห้ามประพฤติกริยาไม่สมควรบริเวณเสาหลักบ้านของชุมชน
5. ไม่ประพฤติผิดศีลธรรม จารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น
6. ไม่ทิ้งขยะบริเวณชุมชน ให้นำไปทิ้งตามจุดที่กำหนดไว้
7. นักท่องเที่ยวที่จะชมกิจกรรมทางการเกษตรของชุมชน ต้องมีคนของชุมชนนำเที่ยว

4.5 ผลการประเมินคุณภาพการบริหารจัดการ

การประเมินคุณภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยว คณะผู้วิจัยทำการประเมินในสามลักษณะ คือ ประเมินจากเกณฑ์ที่นักวิจัยสร้างขึ้น ประเมิน โดยใช้แนวคิดการปรับปรุงคุณภาพของเดิมมี และประเมินจากการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในมุมมองของชุมชน ดังนี้

4.5.1 การประเมินจากเกณฑ์ที่นักวิจัยสร้างขึ้น

ผลการประเมินคุณภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของตำบลบ้านแซว โดยคณะผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์ชี้วัดคุณภาพจากแนวคิดของการพัฒนาอย่างยั่งยืนสามด้านคือด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมวัฒนธรรมและด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบกับองค์ประกอบของการจัดการของธุรกิจท่องเที่ยว เพื่อประเมินคุณภาพการบริหารจัดการและทำการประเมินโดยคณะผู้วิจัยและผู้นำอบต. ผลการประเมินโดยใช้เกณฑ์พบว่าการบริหารจัดการท่องเที่ยวของตำบลบ้านแซวมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดี โดยการบริหารจัดการท่องเที่ยวอยู่ในระดับดี และการบริการอยู่ในระดับดีมากดังแสดงในตารางที่ 3-23

ตารางที่ 3-23 คุณภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของตำบลบ้านแซว

การบริหารจัดการ					
เกณฑ์	ดีมาก 4	ดี 3	ปานกลาง 2	น้อย 1	ผลการประเมิน
1. การบริหารการท่องเที่ยว	มีผู้รับผิดชอบในรูปแบบของคณะกรรมการ	มีผู้รับผิดชอบอย่างน้อย 2 คน	มีผู้รับผิดชอบอย่างน้อย 1 คน	ไม่มีผู้รับผิดชอบ	ดี (3.17)
2. การจัดการกลุ่ม	มีชมรม กลุ่มย่อยมีโอกาสร่วมบริหารจัดการ	มีชมรม แต่มีผู้รวมเฉพาะคนบางกลุ่ม	มีการรวมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ	ไม่มีการรวมกลุ่ม	ดีมาก (3.33)
3. แผนพัฒนา	มีแผนพัฒนาที่รับรองโดยสภาตำบล	มีแผนพัฒนาของตำบล	มีแผนเฉพาะหมู่บ้าน	ไม่มีแผน	ดีมาก (3.83)
4. มาตรการ/แนวปฏิบัติ	มีการวางแผนปฏิบัติชัดเจน	มีแนวปฏิบัติบ้างเป็นบางเรื่อง	ขอความร่วมมือ	ไม่มีมาตรการใดๆ	ดี (3.17)
5. การจัดการผลประโยชน์	ผลประโยชน์กระจายอย่างทั่วถึงตามกติกาที่วางไว้	ผลประโยชน์กระจายในชุมชนทั่วถึง	ผลประโยชน์ตกอยู่กับคนกลุ่มเดียว	ผลประโยชน์เฉพาะบุคคล	ดีมาก (3.50)
6. การจัดการทรัพยากร	ชุมชนและอบต. รับผิดชอบร่วมกัน	ชุมชน รับผิดชอบ การบูรณะ	อบต. รับผิดชอบ การดูแลและบูรณะ	ไม่มีผู้รับผิดชอบ	ดีมาก (3.50)
7. การอนุรักษ์ทรัพยากร	มีระบบการดูแลทรัพยากร	มีกลุ่มดูแลสิ่งแวดล้อม	ชุมชนมีส่วนร่วม	ไม่มีมาตรการอนุรักษ์	ดีมาก (3.50)
8. การประชาสัมพันธ์/การตลาด	มีผู้รับผิดชอบใช้สื่อและเครือข่ายหลายช่องทาง	ประชาสัมพันธ์ผ่านองค์กร ใช้สื่อหลายช่องทาง	มีการประชาสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการ	ไม่มีการประชาสัมพันธ์	ดี (3.33)
9. ราคา	มีการกำหนดราคาเป็นมาตรฐาน	มีการกำหนดราคาและแจ้งเปิดเผย	มีการกำหนดราคาเป็นบางอย่าง	ราคาตามตกลง	ดีมาก (3.83)
10. การรักษาความปลอดภัย	มีมาตรการ มีการฝึกอบรมและเวรยาม	มีเวรยาม	มีการเตือนนักท่องเที่ยว	ไม่มีการรักษาความปลอดภัย	ดี (3.17)
ภาพรวมของคุณภาพการบริหารจัดการ					ดี (3.38)

ตารางที่ 3-23 (ต่อ)

การบริการทางการท่องเที่ยว					
เกณฑ์	ดีมาก 4	ดี 3	ปานกลาง 2	น้อย 1	ผลการประเมิน
1. การเดินทางท่องเที่ยว	มีพาหนะบริการมากกว่า 2 ชนิด ผู้บริการผ่านการอบรม	มีพาหนะบริการมากกว่า 2 ชนิด	มีพาหนะบริการ 1 ชนิด ไม่มีการกำหนดราคา	ไม่มีพาหนะบริการ	ดีมาก (3.67)
2. การจัดการโฮมสเตย์	เป็นระบบ ได้มาตรฐานของการท่องเที่ยว	เป็นระบบ ได้มาตรฐาน	เป็นระบบ	ไม่เป็นทางการ	ดีมาก (4)
3. อาหาร	รสชาติดี ถูกหลักโภชนาการและมีเอกลักษณ์ท้องถิ่น	รสชาติดี ถูกหลักโภชนาการ	รสชาติดี แต่ราคาแพง	พอทานได้ ไม่ค่อยสะอาด	ดีมาก (4)
4. การต้อนรับ	ชาวบ้านมีอัธยาศัยดี มากและยินดีต้อนรับนักท่องเที่ยว	มีอัธยาศัยดี	ชาวบ้านบางกลุ่มยินดี บางกลุ่มต่อต้าน	ชาวบ้านไม่ค่อยต้อนรับ	ดีมาก(4)
5. การแสดง	มีกลุ่มการแสดงที่มีการฝึกอบรม ที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น	มีการแสดงและการฝึกอบรม การแสดง	มีการแสดงพื้นบ้าน	ไม่มีการแสดง	ดีมาก(4)
6. มัคคุเทศก์	มีความรู้และประสบการณ์นำนักท่องเที่ยวได้ดี	มีความรู้ ประสบการณ์ และได้รับการฝึกอบรม	มีความรู้และประสบการณ์	มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น	ดี (2.83)
7. กิจกรรมท่องเที่ยว	กิจกรรมท่องเที่ยว เน้นการอนุรักษ์	มีกิจกรรม 2 ชนิดขึ้นไป	มีกิจกรรม อย่างน้อย 1 ชนิด	ไม่มีกิจกรรม	ดีมาก(3.67)
8. การแต่งกาย	มีเครื่องแต่งกายพื้นเมืองประจำเผ่าครบทุกบ้าน	มีการแต่งกายพื้นเมืองเป็นบางหมู่บ้าน	มีการแต่งกายพื้นเมืองบ้าง เป็นบางคน	ไม่เป็นทางการ	ดีมาก(3.50)
9. ทักษะการสื่อสาร	มีการฝึกอบรมการใช้ภาษาสื่อสารกับนักท่องเที่ยวและใช้การได้ดี	มีการฝึกอบรมการใช้ภาษาสื่อสารกับนักท่องเที่ยว	ใช้ภาษากลางปนกับภาษาพื้นเมือง	ใช้ภาษาพื้นเมือง/ภาษาประจำเผ่า	ดี (3.32)
ภาพรวมของคุณภาพการบริการ					ดีมาก (3.61)
ภาพรวมของคุณภาพการบริหารและการบริการการท่องเที่ยว					ดี (3.32)

4.5.2 การประเมินโดยใช้แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการปรับปรุงคุณภาพ

คณะผู้วิจัยได้ประเมินการบริหารจัดการท่องเที่ยวจาก การใช้แนวคิดเรื่องวงจรการปรับปรุงคุณภาพ ของเดมมิง (PDCA) พบว่าชุมชนมีการปรับปรุงคุณภาพมาตรฐานของการท่องเที่ยวได้ดังนี้

- 1) การวางแผน (Plan) กลุ่มต่างๆ มีศักยภาพในการคิดและวางแผนการทำงานร่วมกัน มีการประชุมเตรียมการก่อนทำกิจกรรมต่างๆทุกครั้ง
- 2) การปฏิบัติ (Do) กลุ่มต่างๆมีการปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้ และให้ความช่วยเหลือกันและกันเป็นอย่างดี สามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ๆได้รับมอบหมาย
- 3) การตรวจสอบ (Check) มีการตรวจสอบความพร้อมก่อนการดำเนินงาน โดยการนำองค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่ ใช้เกณฑ์ 6 As คือ สิ่งดึงดูดใจ (Attractions) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) สิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว (Amenities) บริการเสริมที่ท้องถิ่นจัดหาขึ้นมา (Ancillary Service) ที่พัก(Accommodation) และ กิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activity) ตามรายละเอียดในโครงการ ข้อที่ 1 มาตรวจสอบ ด้านบ้านพัก ใช้เกณฑ์ 7 ข้อตามมาตรฐานโสมสเดย์ไทย ตามรายละเอียดในโครงการ ข้อที่ 2 และวิเคราะห์ผลการดำเนินงานทุกครั้งเพื่อปรับปรุงครั้งต่อไป
- 4) การปรับปรุง (Act) ผลการจัดกิจกรรมหลายครั้งพบว่าชุมชนได้ทำการแก้ไขจุดอ่อนและสิ่งบกพร่อง ทำการปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ผลการต้อนรับคณะผู้ว่าราชการจังหวัดนำหัวหน้าส่วนราชการเดินทางไปเที่ยวในเส้นทางท่องเที่ยว ในรายการ “ผู้ว่าพาเที่ยว” วันที่ 25 กรกฎาคม 2552 พบว่าประชาชนมีความตื่นตัวและมีการปรับปรุงคุณภาพของการจัดการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีทุกขั้นตอน

4.5.3 การประเมินผลจากการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

จากการจัดเวทีประเมินผลประชาชนที่เข้าร่วมประชุมจำนวน 64 คนได้แสดงความคิดเห็นต่อผลของการร่วมพัฒนาศักยภาพในโครงการวิจัยว่ามีประโยชน์และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยสรุปดังนี้

ผู้นำชุมชน มีความเห็นว่าการเข้าร่วมอบรมและร่วมกิจกรรมวิจัยทำให้ผู้นำมีความรู้เรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีความเข้าใจเรื่องศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว คุณค่าของวิถีชีวิตและทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น มองเห็นโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้ข้อมูลที่น่าไปเป็นทิศทางและจัดทำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและพัฒนากลุ่มอาชีพต่างๆ ได้ความรู้ในการปรับปรุงชุมชน ผู้นำมองเห็นความเปลี่ยนแปลงของชุมชนในทาง

ที่ดีขึ้น โดยสรุปผลการพัฒนาศักยภาพที่เกิดขึ้นกับผู้นำเป็นเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาวิสัยทัศน์ของผู้นำ เป็นส่วนใหญ่

ประชาชนทั่วไป ได้รับประโยชน์ต่างๆกันดังนี้

- 1) ด้านความรู้สึกรู้สึกต่อตนเองและกลุ่มคน รู้สึกดีและมีความอบอุ่นในการร่วมทำกิจกรรม รู้สึกว่าการรวมกลุ่มมีความสำคัญ เห็นความสำคัญของการพัฒนาบุคลิกภาพ
- 2) ด้านการดำรงชีวิต ความรู้นำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้โดยเฉพาะในเรื่อง ความสะอาด ความสวยงามน่าอยู่ของชุมชน การดูแลตนเองให้ปลอดภัย การจัดการการเงิน การจัดหาอาหารปลอดภัย การจัดสำหรับอาหาร เป็นต้น
- 3) ด้านการประกอบอาชีพ นำความรู้จากการอบรมไปพัฒนากลุ่มอาชีพ ผลผลิตทันที ทำให้มีรายได้เสริมเพิ่มขึ้นจากการขายผลผลิตทันทีให้นักท่องเที่ยว มองเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ชุมชนยังตระหนักรู้ดีว่าการท่องเที่ยวทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์ร่วมกันแม้จะไม่ได้มีส่วนร่วมโดยตรง
- 4) ด้านสังคม เกิดการสังสรรค์แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชุมชน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มองเห็นความสำคัญของเยาวชนในการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวจากเดิมที่มี แต่ผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ประชาชนเห็นความสำคัญของการต้อนรับนักท่องเที่ยวและคิดว่าตนเองมีความสามารถในการต้อนรับแขกได้
- 5) ด้านสิ่งแวดล้อม ประชาชนมองเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ธรรมชาติและรู้วิธีการอนุรักษ์เพื่อให้เกิดความยั่งยืน หมู่ 10 เห็นว่าป่าชุมชนของหมู่บ้านเป็นทรัพยากรที่มีค่าและเพิ่มคุณค่าโดยพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มเติมได้ เข้าใจเรื่องการปรับปรุงทัศน
- 6) ด้านความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ประชาชนรู้เรื่องการท่องเที่ยว รู้จักแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนมากขึ้น มีข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถนำไปใช้ นำเที่ยวและจัดการท่องเที่ยวในชุมชนได้ มองเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยว และทิศทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีการกระจายความรู้ไปในหมู่บ้านต่างๆ เพราะมีการบอกต่อกัน
- 7) การติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การได้ต้อนรับแขกที่มาจากหลายภูมิภาค ประชาชนได้รู้จักผู้คนหลากหลาย ได้แลกเปลี่ยนและเผยแพร่วัฒนธรรมระหว่างกลุ่มคน ทำให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น

4.5.4 ประเมินจากการมีส่วนร่วมในการนำเสนอวิสัยทัศน์การพัฒนาการท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์บุคคลสำคัญของจังหวัด 5 ท่าน คือเจ้าคณะจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานเชียงราย นายก สยามคมท่องเที่ยวเชียงรายและนักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม ให้ทัศนะเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จัดทำเป็น

วิดิทัศน์นี้ให้ผู้นำ ผู้แทนกลุ่มต่างๆและประชาชน ชมและจัดเวทีอภิปรายว่าจะพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลบ้านแซวให้ยั่งยืนได้อย่างไร ข้อเสนอจากการจัดเวทีได้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อส่งมอบให้คณะกรรมการท่องเที่ยวนำไปพิจารณาปฏิบัติ ต่อไป ในเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การรักษาเอกลักษณ์ของท้องถิ่น การพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยว

ผู้ประชุมที่ร่วมเวทีอภิปรายประกอบด้วยผู้นำชุมชน เช่น นายก อบต. บ้านแซว กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส.อบต. ประธานกรรมการท่องเที่ยว ประธานและสมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวต่างๆ เช่น กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มวัฒนธรรม กลุ่มแม่บ้าน ฯลฯ ได้มีส่วนร่วมแสดงวิสัยทัศน์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในตำบลบ้านแซว ดังนี้

1. ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยว
2. ต้องกระจายรายได้ทั่วถึงมากขึ้น
3. เพิ่มการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวในแหล่งที่ยังขาดการจัดการ
4. ระวังเรื่องสิ่งปลูกสร้างใหม่ๆที่จะกระทบต่อระบบนิเวศและวิถีชีวิตของคนในพื้นที่
5. บุคลากรที่มีความรู้เรื่องการจัดการเรื่องท่องเที่ยวยังมีน้อยควรต้องพัฒนาต่อไป
6. กำกับถึงความสำคัญของศิลปะ วัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์มากขึ้น ไม่คิดแต่เรื่องรายได้
7. ทำให้คนในชุมชนมองเห็นคุณค่าของการท่องเที่ยวให้มาก
8. ค้นหาทรัพยากรในชุมชนว่ามีสิ่งใดที่มีคุณค่าทางการท่องเที่ยว
9. พัฒนาโฮมสเตย์ให้ได้มาตรฐานและให้เป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวในตำบล
10. จัดตั้งคณะกรรมการระดับตำบลเป็นเครือข่าย

ผลการประเมินทั้ง 5 ด้านข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการบริหารจัดการท่องเที่ยวของตำบลบ้านแซวอยู่ในระดับที่ดี ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การคิดวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมประเมินผล ทำให้ นักวิจัยทราบว่าตำบลบ้านแซวมีจุดแข็งด้านความร่วมมือของกลุ่มต่างๆ แต่ยังมีจุดอ่อนที่ความรู้และประสบการณ์ของแต่ละกลุ่มยังแตกต่างกันอยู่มาก จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพของบุคลากรต่อไปอีกเพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างของการพัฒนาในระยะต่อไป